

BRYONORA

zpravodaj Bryologicko-lichenologické sekce ČBS

svazek / volume 64

prosinec 2019

Bryologicko-lichenologická sekce České botanické společnosti

Bryologicko-lichenologická sekce ČBS sdružuje profesionály i amatéry zajímající se o mechorosty a lišejníky. Cílem činnosti sekce je zvýšení informovanosti o celosvětovém vývoji oborů bryologie a lichenologie, nových trendech, literatuře, odborných setkáních apod. V rámci ČR se snaží o propagaci oborů, koordinaci výzkumu a mezinárodní spolupráci. Pro své členy vydává recenzovaný zpravodaj Bryonora, který vychází dvakrát ročně. Výše poplatků za dvě čísla časopisu Bryonora od r. 2020 se stanovuje takto: členové ČBS platí 150,- Kč, přidružení členové sekce platí 350,- Kč a zahraniční členové se zasláním na adresu v zahraničí platí 550,- Kč.

<http://botanika.prf.jcu.cz/BLS/bryonora.php>

Obrázek na první straně obálky – Picture at the front page

Křížítka vystoupavá (*Lophozia ascendens*) u vodopádu Pod Strašidly v NPR Králický Sněžník u Horní Moravy, 19. 9. 2009. Foto Š. Koval

Lophozia ascendens at the Pod Strašidly waterfall in the Králický Sněžník National Nature Reserve near the village of Horní Morava, distr. Ústí nad Orlicí, eastern Bohemia, 19 September 2009. Photo by Š. Koval

LIŠEJNÍKY ZAZNAMENANÉ BĚHEM 26. JARNÍHO SETKÁNÍ BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉ SEKCE ČBS VE ZLATOHORSKÉ VRCHOVINĚ A V JESENÍKÁCH V DUBNU 2019

Lichens recorded during the 26th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the CBS in the Zlatohorská vrchovina hills and the Jeseníky Mts (Silesia), April 2019

František Bouda¹, Lada Syrovátková¹, Josef P. Halda², Jiří Malíček³,
Zdeněk Palice³ & Jan Vondrák³

¹Národní muzeum, Mykologické oddělení, Cirkusová 1740, Horní
Počernice CZ-193 00 Praha 20, e-mail: frantisek_bouda@nm.cz;

²Přírodovědecká fakulta, Katedra biologie, Univerzita Hradec
Králové, Hradecká 1285, CZ-500 03 Hradec Králové III; ³Botanický
ústav AV ČR, Zámek 1, CZ-252 43 Průhonice

Abstract:

We present a list of 242 lichenized and two non-lichenized fungi recorded in the Jeseníky Protected Landscape Area and the Zlatohorská vrchovina hills in April 2019 during the 26th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the Czech Botanical Society. We have explored lichen communities in the subalpine belt of the Hrubý Jeseník Mts, such as acidic gneiss rocks with *Calvitimela armeniaca*, *Lecanora flavoleprosa*, *Miriquidica griseoatra*, *Ochrolechia frigida*, *Rhizocarpon badioatrum*, *Sphaerophorus fragilis* and calcareous schists with *Agonimia gelatinosa*, *Belonia russula*, *Eiglera flavida*, *Gyalecta sudetica*, *Henrica melaspora*, *Leucocarpia biatorella* and *Thelopsis melathelia*. Iron-rich outcrops with *Lecanora handelii* and *Myriospora tangerina* were rarely encountered. A random search in initial terricolous cryptogamic communities on the wet, sandy road embankment yielded *Ainoa mooreana* and *Protothelenella sphinctrinoidella*. Our floristic research was focused on montane old-growth spruce forests with *Calicium trabinellum*, *Chaenotheca sphaerocephala*, *Japewia subaurifera*, *Micarea nowakii*, *Mycoblastus affinis*, *M. alpinus* and *Xylographa pallens*, and boulder scree and fragments of a relict pine forest with *Cetrariella commixta*, *Cladonia*

amaurocraea, *C. asahinae*, *Clauzadeana macula*, *Hertelidea botryosa*, *Hypocenomyce friesii* and *Lecidea commaculans*. Additionally, we visited an area of ore mine spoil with *Atla wheldonii*, *Bacidina saxenii*, *Cladonia humilis*, *Thelocarpon impressellum* and *Veizdaea retigera*, and an old deciduous alley in the village of Rejvíz with less common epiphytes such as *Caloplaca monacensis*, *Ochrolechia arborea*, *Parmelia serrana*, *P. submontana*, *Ramalina fastigiata* and *Xanthomendoza huculica*.

Key words:

biodiversity, calcareous schist, saxicolous lichens, old-growth spruce forest

ÚVOD

Jeseníky byly již od předminulého století vyhledávanou lokalitou lichenologů. Je to dáno vysokou nadmořskou výškou a pestrá geologickou stavbou, kde je zastoupeno široké spektrum hornin vyvřelých, usazených i přeměněných. Přeměněné horniny, zejména ruly, svory a erlany tvoří prakticky celé horské jádro regionu. Původ nejmladších hornin souvisí s pevninským zaledněním asi před 300 000–250 000 lety, kdy ledoec s centrem ve Skandinávii zasáhl a pokryl severní předpolí Hrubého Jeseníku, Rychlebských hor a Zlatohorské vrchoviny až do nadmořských výšek 400–450 m. Terén patrně nebyl zaledněn kompletně a vrcholky nejvyšších kopců v zaledněné oblasti vyčnivaly jako nunataky (Šafář 2003). Historii lichenologického výzkumu v Jeseníkách shrnuje ve své práci Halda (2009). Recentně byly zkoumány lokality PR Břidličná, PP Zadní Hutisko a NPR Praděd, kde byla věnována pozornost hlavně Petrovým kamenům, Velké Kotlině a horským smrcinám (Halda 2009, 2017, Malíček 2014, Vondrák & Malíček 2015, Malíček et al. 2019).

METODIKA

Sběry F. Boudy (FB) a L. Surovátkové (LS) jsou uloženy v herbáři Národního muzea v Praze (PRM), J. Haldy (JH) ve Vlastivědném muzeu v Olomouci (OLM) a J. Malíčka (JM) v jeho soukromém herbáři. Z. Palice (ZP) a J. Vondrák (JV) mají sběry deponovány v herbáři Botanického ústavu AV ČR v Průhoncích (PRA). Ostatní záznamy pocházejí z terénních zápisků. Položky byly určovány pomocí standardních mikroskopických metod, stélkových reakcí a tenkovrstvé chromatografie (TLC). Souřadnice jsou uvedeny v systému WGS-84. Nomenklatura lišejníků a kategorie ohrožení jsou sjednocené podle Červeného seznamu lišejníků České republiky (Liška & Palice 2010) s doplňky uvedenými v práci Malíček et al. (2018). Taxony chybějící ve jmenovaných zdrojích jsou

uvedeny s autorskými zkratkami. Nelichenizované houby jsou před jménem označeny symbolem #. Uvedeny jsou pouze dvě kategorie ohrožení, CR – kriticky ohrožený a EN – ohrožený. Druhy znovu objevené, které byly dosud považované za vyhynulé, jsou v seznamu druhů označeny RE → CR.

Seznam navštívených lokalit [List of visited localities]

1. Ondřejovice – starý vápencový lom 0,4 km J od vlakové stanice Ondřejovice [old limestone quarry cca 0.4 km S of the railway station Ondřejovice], 50°15'33"N, 17°21'11"E, 445 m n. m. (25. 4. 2019)
2. Ondřejovice – údolí Olešnice [valley of the Olešnice river], 50°15'13"N, 17°22'01"E, 450 m n. m. (26. 4. 2019)
3. Zlaté Hory – areál rudných dolů Zlaté Hory [area of the Zlaté Hory ore mines], cca 50°13'28"N, 17°24'48"E, 525–555 m n. m. (25.–26. 4. 2019)
4. Červenohorské Sedlo – NPR Šerák-Keprník, přirozené horské smrčiny na J svahu Keprníku, podél červené turistické stezky [Šerák-Keprník National Nature Reserve, old-growth spruce forest on a S-facing slope along the red-marked tourist path], cca 50°09'40"N, 17°07'08"E, 1280–1300 m n. m. (26. 4. 2019)
5. Červenohorské Sedlo – NPR Šerák-Keprník, přirozené horské smrčiny na JV svahu Keprníku [Šerák-Keprník National Nature Reserve, old-growth spruce forest on a SE-facing slope of Mt Keprník], cca 50°09'47"N, 17°07'19"E, 1250 m n. m. (26. 4. 2019)
6. Červenohorské Sedlo – NPR Šerák-Keprník, skály na vrcholu Keprníku [Šerák-Keprník National Nature Reserve, rocks on the top of Mt Keprník], cca 50°10'15"N, 17°06'59"E, 1420 m n. m. (26. 4. 2019)
7. Červenohorské Sedlo – Studénková hole, starý smrkový les na JZ svahu Červené hory [old-growth spruce forest on a SW-facing slope of Mt Červená hora], cca 50°08'30"N, 17°08'07"E, 1280 m n. m. (26. 4. 2019)
8. Červenohorské Sedlo – vápnité břidlice u Vřesové studánky a okolí [calcareous schist near Vřesová studánka on a W-facing slope of Mt Červená hora and its surroundings], cca 50°08'44"N, 17°08'08"E, 1275–1315 m n. m. (26. 4. 2019)
9. Bělá pod Pradědem – PR Borek u Domašova, kamenná moře na JV svahu nad Zaječím potokem [Borek u Domašova Nature Reserve, boulder scree on a SE-facing slope above Zaječí potok brook], cca 50°08'51"N, 17°13'27"E, 725–775 m n. m. (27. 4. 2019)
10. Bělá pod Pradědem – PR Borek u Domašova, údolí Zaječího potoka [Borek u Domašova Nature Reserve, valley of the Zaječí potok brook], cca 50°08'45"N, 17°13'21"E, 635 m n. m. (27. 4. 2019)

11. Kouty nad Desnou – kamenná moře na V svahu Klínové hory [boulder scree on an E-facing slope of Mt Klínová hora], cca 50°08'03"N, 17°06'49"E, 1050–1100 m n. m. (27. 4. 2019)
12. Rejvíz – stará alej podél silnice ve vesnici [old deciduous alley along a road in the village], cca 50°13'46"N, 17°18'18"E, 760 m n. m. (28. 4. 2019)

Seznam zaznamenaných druhů [List of recorded species]

Zkratky substrátů [substrate abbreviations]: **Aa** – *Abies alba*, **Apl** – *Acer platanoides*, **Aps** – *Acer pseudoplatanus*, **as** – kyselý silikátový kámen [acidic siliceous stone], **Bp** – *Betula pendula*, **br** – mech [bryophyte], **csch** – vápnitá břidlice [calcareous schist], **dw** – mrtvé/tlející dřevo [dead/decaying wood], **Fs** – *Fagus sylvatica*, **Fe** – *Fraxinus excelsior*, **gs** – rula [gneissic stone], **is** – zaplavovaný kámen [inundated stone], **ls** – vápenc [limestone], **Pa** – *Picea abies*, **pd** – rostlinné zbytky [plant debris], **Sa** – *Sorbus aucuparia*, **s** – půda [soil], **sch** – břidlice [schist], **Til** – *Tilia* sp., **Ug** – *Ulmus glabra*, **Vm** – *Vaccinium myrtillus*.

Acarospora badiofusca – 8 (sch) ZP
Acarospora fuscata – 6 (gs), 9 (as) JH, 11 (gs)
Acrocordia gemmata (EN) – 2 (Aps) JH
Agonimia gelatinosa (EN) – 8 (br) ZP
Agonimia repleta – 10 (Aps) JH
Agonimia tristicula – 1 (ls)
Ainoa mooreana – 8 (s) ZP
Anisomeridium polypori – 1 (Fe)
Arthonia spadicea – 10 (Aps) JH
Arthrurhaphis citrinella – 6 (s) JM
Aspicilia simoënsis – 9 (as) ZP
Atla wheldonii – 3 (s) JM
Bacidia rubella – 12 (Ug)
Bacidina saxenii – 3 (as) ZP
Baeomyces rufus – 5 (s), 11 (s)
Belonia russula (EN) – 8 (csch) ZP
Biatora chrysantha – 7 (Sa) ZP
Biatora efflorescens – 5 (Sa), 7 (Sa) ZP
Biatora veteranorum (EN) – 9 (dw) JH
Biatoridium monasteriense – 10 (Aps) ZP
Bilimbia fuscoviridis – 1 (ls)
Bilimbia sabuletorum – 1 (ls), 10 (br)
Brodoa intestiniformis – 6 (gs) JM
Bryoria capillaris (CR) – 5 (Pa) JV
Bryoria fuscescens – 4 (dw-Pa), 5 (Pa)

- Buellia disciformis* – 10 (Aps) ZP
Buellia griseovirens – 3 (Pa) ZP, 5 (dw-Pa), 12 (dw) ZP
Buellia schaereri – 9 (dw) ZP
Calicium glaucellum – 4 (dw-Pa)
Calicium salicinum – 9 (dw) ZP
Calicium trabinellum – 4 (dw-Pa) LS
Caloplaca chlorina – 1 (ls) ZP
Caloplaca cirrochroa – 1 (ls)
Caloplaca flavocitrina – 1 (ls)
Caloplaca monacensis – 12 (Ug)
Caloplaca obscurella – 12 (Fe)
Calvitimela armeniaca – 6 (gs)
Candelaria pacifica (obr. 1) – 1 (Fe)
Candelariella efflorescens – 12 (Aps) FB
Candelariella vitellina – 6 (gs)
Cetraria islandica – 6 (s), 11 (gs, s) JM
Cetrariella commixta (obr. 2) – 11 (gs) JM
Chaenotheca ferruginea – 4 (Pa), 5 (dw-Pa)
Chaenotheca furfuracea – 6 (pd)
Chaenotheca chrysocephala – 4 (Pa), 5 (dw-Pa)
Chaenotheca sphaerocephala (CR) – 5 (Pa) JV
Chaenotheca stemonea – 4 (Pa)
Chaenotheca trichialis – 4 (Pa), 5 (dw-Pa)
Chrysothrix chlorina – 9 (as) ZP
Cladonia amaurocraea (EN) – 11 (s) JM
Cladonia arbuscula agg. – 9 (s) JH
Cladonia arbuscula subsp. *squarrosa* (Wall.) Ruoss – 6 (s) JM
Cladonia asahinae – 11 (s) JM
Cladonia cenotea – 4 (Pa), 5 (dw), 11 (s)
Cladonia coniocraea – 4 (dw), 5 (dw)
Cladonia cornuta – 6 (s) JM
Cladonia deformis – 5 (dw), 11 (s) JM
Cladonia digitata – 4 (Pa), 5 (Pa), 6 (s), 9 (s) JH, 11 (s)
Cladonia fimbriata – 5 (dw), 11 (s)
Cladonia floerkeana – 9 (dw) JH
Cladonia furcata – 9 (s) JH
Cladonia gracilis – 11 (s) JM
Cladonia humilis – 3 (s)
Cladonia macilenta – 9 (dw), 11 (s)
Cladonia merochlorophaea – 4 (dw) JM
Cladonia phyllophora – 11 (s)
Cladonia pleurota – 11 (s)
Cladonia polydactyla – 5 (Pa), 9 (Pa) JH
Cladonia pyxidata – 11 (s)
Cladonia rangiferina – 9 (s) JH

- Cladonia squamosa* – 6 (s), 9 (s) JH, 11 (s)
Cladonia stygia – 11 (s)
Cladonia subulata – 11 (s) JH
Cladonia uncialis subsp. *biuncialis* – 6 (s) JM, 11 (s) JM
Cladonia verticillata – 9 (s) JH
Clauzadeana macula – 9 (as) ZP
Coenogonium pineti – 5 (Pa)
Collema fuscovirens – 1 (ls)
Collema tenax – 1 (s) JH
Cryptodiscus gloeocapsa – 3 (s) ZP
Diploschistes muscorum – 6 (*Cladonia* sp.), 11 (as-br)
Diploschistes scruposus – 6 (gs), 11 (gs)
Eiglera flavida – 8 (csch) ZP
Fuscidea cyathoides – 9 (as) JH
Fuscidea kochiana (obr. 3) – 6 (gs), 11 (gs)
Gyalecta jenensis – 8 (br, csch) ZP
Gyalecta sudetica (RE → CR) – 8 (csch) ZP
Henrica melaspora (EN) – 8 (csch) ZP
Hertelidea botryosa (CR) – 9 (dw) JH, ZP
Hypocenomyce caradocensis – 5 (Pa)
Hypocenomyce friesii – 9 (dw) JH, ZP
Hypocenomyce scalaris – 4 (dw-Pa, Pa), 5 (Pa), 9 (dw) ZP
Hypogymnia farinacea – 4 (dw-Pa), 5 (dw-Pa, Pa), 9 (Bp) ZP, (dw) JH
Hypogymnia physodes – 4 (dw-Pa, Pa), 5 (Pa), 9 (dw, Bp, Pa, Ps), 11 (Pa)
Hypogymnia tubulosa – 11 (Pa)
Imshaugia aleurites – 9 (dw) JH
Japewia subaurifera – 5 (dw-Pa)
Lecania cyrtellina – 10 (Aps) JH, ZP
Lecania naegelii – 10 (Aps) ZP
Lecanora aitema – 8 (dw) ZP
Lecanora cenisia – 6 (br-s, gs) JM, 11 (gs)
Lecanora conizaeoides – 4 (dw-Pa, Pa), 5 (Pa)
Lecanora dispersa agg. – 1 (ls)
Lecanora expallens – 5 (dw-Pa)
Lecanora flavoleprosa – 6 (br-gs) JM
Lecanora gangaleoides – 8 (sch) ZP
Lecanora handelii (EN) – 8 (sch) ZP
Lecanora intricata – 6 (gs), 8 (sch) ZP, 11 (gs)
Lecanora intumescens (obr. 4) – 10 (Fs) ZP
Lecanora phaeostigma – 5 (dw-Pa), 9 (dw)
Lecanora polytropha – 6 (gs), 11 (gs)
Lecanora pulicaris – 4 (dw-Pa, Pa), 5 (Pa), 11 (Pa)
Lecanora rupicola – 6 (gs), 11 (gs) JM
Lecanora subintricata – 5 (dw-Pa), 8 (dw-Pa)
Lecanora subsaligna – 11 (Vm) JM

- Lecanora sulphurea* – 6 (gs) FB
Lecanora swartzii – 6 (gs)
Lecidea commaculans – 9 (as) ZP
Lecidea confluens – 6 (gs), 11 (gs) JM
Lecidea fuscoatra agg. – 6 (gs)
Lecidea lactea – 6 (gs) JM, 8 (sch) ZP
Lecidea lapicida – 11 (gs) JV
Lecidea leprarioides (EN) – 5 (dw-Pa)
Lecidea plana – 9 (as) JH, ZP, 11 (gs) JM, JV
Lecidea pullata – 4 (dw-Pa, Pa), 5 (Pa), 11 (Vm) JM
Lecidella flavosorediata – 12 (Aps, Fe) JV, ZP
Lempholemma chalazanum – 3 (br, s)
Lepraria borealis – 6 (br-gs) JM, 11 (br-s) JM
Lepraria elobata – 11 (Vm), 4 (Pa) JM
Lepraria incana – 5 (Pa), 6 (pd)
Lepraria jackii – 4 (dw-Pa), 5 (Pa)
Lepraria lobificans – 1 (ls), 10 (Aps) JH
Lepraria membranacea – 2 (br) JH, 9 (as) JH, 11 (br-gs) JM
Lepraria neglecta – 9 (br) JH, 11 (gs) JM
Lepraria rigidula – 4 (Pa), 5 (Pa), 7 (Sa) ZP
Leptogium pulvinatum – 1 (ls)
Leucocarpia biatorella – 8 (br, s) ZP
Lichenomphalia umbellifera – 11 (s)
Melanelia hepatizon – 6 (br-s) JM, 11 (gs) JM
Melanelia panniformis – 9 (as) JH, ZP
Melanelia sorediata – 9 (as) JH, ZP
Melanelia stygia – 9 (as) ZP, 11 (gs)
Micarea botryoides – 8 (sch) ZP
Micarea denigrata – 8 (dw) ZP, 9 (dw) ZP
Micarea erratica – 3 (as) ZP
Micarea globulosella – 5 (Pa) JV
Micarea lignaria – 6 (br-s) JM, 11 (br-gs)
Micarea melaena – 9 (dw) JH
Micarea micrococca – 5 (Pa)
Micarea nitschkeana – 5 (Pa)
Micarea nowakii – 7 (dw) ZP
Micarea peliocarpa – 5 (Sa)
Micarea prasina agg. – 5 (dw-Pa), 9 (dw) ZP (s. str.)
Miriquidica griseoatra sensu Wirth et al. (2013) – 6 (gs) JM, 11 (gs) JM,
 FB
Miriquidica nigroleprosa – 6 (gs), 11 (gs) JM
Mycoblastus affinis (CR) – 5 (Pa)
Mycoblastus alpinus (EN) – 5 (Pa)
Mycoblastus fucatus – 4 (dw-Pa, Pa), 5 (dw-Pa)
Myriospora heppii – 3 (ls) JH, ZP

- Myriospora myochroa* (M. Westb.) K. Knudsen & Arcadia – 6 (gs) JM, 11 (gs)
- Myriospora tangerina* (M. Westb. & Wedin) K. Knudsen & Arcadia – 8 (sch) ZP
- Ochrolechia alboflavescens* (EN) – 5 (dw-Pa, Pa) JV, 9 (dw) ZP
- Ochrolechia androgyna* – 4 (Pa) JM, 5 (Pa)
- Ochrolechia arborea* – 12 (Fe) JM, JV, (Fe, Til) ZP
- Ochrolechia frigida* (RE → CR) – 6 (br-s) JM
- Opegrapha gyrocarpa* – 6 (gs), 8 (sch) ZP, 9 (as) JH, 11 (gs)
- Opegrapha rufescens* – 1 (Fe), 10 (Aps) JH, ZP
- Parmelia saxatilis* – 5 (dw-Pa), 6 (br-s, gs) JM, 9 (as) JH
- Parmelia serrana* – 12 (Fe) JM
- Parmelia submontana* (EN) (obr. 5) – 12 (Fe) JM, (Til) ZP
- Parmelina tiliacea* – 12 (Fe)
- Parmeliopsis ambigua* – 4 (dw), 5 (Pa), 11 (Pa)
- Parmeliopsis hyperopta* – 4 (dw-Pa, Pa), 5 (Pa), 11 (dw-Pa)
- Peltigera rufescens* – 8 (s) ZP
- # *Peridithelia fuliguncta* (Norman) D. Hawksw. – 12 (Til) JV
- Phaeophyscia chloantha* (EN) – 1 (Fe)
- Pertusaria corallina* – 11 (gs)
- Phaeophyscia nigricans* – 12 (Fe)
- Phaeophyscia orbicularis* – 12 (Fe)
- Phlyctis argena* – 12 (Apl)
- Physcia caesia* – 12 (Fe) JV
- Physcia dubia* – 12 (Fe) ZP
- Physconia distorta* – 12 (Fe)
- Placynthiella icmalea* – 4 (dw, s), 5 (Pa), 11 (s)
- Placynthiella oligotropha* – 5 (s), 6 (s), 11 (s)
- Placynthiella uliginosa* – 4 (dw-Pa), 11 (s) JM
- Placynthium nigrum* – 1 (ls)
- Platismatia glauca* – 4 (Pa), 5 (Pa), 11 (Pa)
- Pleopodium chlorophanum* – 9 (as) ZP
- Polysporina simplex* – 2 (as) JH
- Porina aenea* – 1 (Fe)
- Porina byssophila* – 8 (csch) ZP
- Porpidia cinereoatra* – 11 (gs) JM
- Porpidia macrocarpa* – 8 (csch) ZP
- Porpidia macrocarpa* f. *nigrocruenta* (Anzi) Fryday – 6 (gs) JM
- Porpidia soredizodes* – 9 (as) JH
- Porpidia tuberculosa* – 9 (as)
- Protoblastenia rupestris* – 1 (ls) JM
- Protoparmelia badia* – 6 (gs), 9 (as) JH, 11 (gs)
- Protothelenella sphinctrinoidella* – 8 (br) ZP
- Pseudephebe pubescens* – 11 (gs) JM
- Pseudevernia furfuracea* – 4 (Pa), 5 (Pa), 6 (gs), 11 (Pa)

- Pycnora sorophora* – 4 (dw-Pa), 5 (dw-Pa), 9 (dw) ZP, 12 (dw) ZP
Ramalina fastigiata (EN) – 12 (Aps, Fe)
Rhizocarpon alpicola – 6 (gs), 11 (gs)
Rhizocarpon badioatrum – 6 (gs) JM
Rhizocarpon distinctum – 11 (gs) JV
Rhizocarpon eupetraeum – 9 (as) JH, ZP
Rhizocarpon geographicum – 6 (gs), 9 (as), 11 (gs) JM
Rhizocarpon lavatum – 8 (csch) ZP
Rhizocarpon lecanorinum – 6 (gs), 9 (as) JH, 11 (gs)
Rhizocarpon polycarpum – 6 (gs)
Rhizocarpon reductum – 11 (gs)
Sarcogyne clavus – 11 (gs) JM
Schaereria fuscocinerea – 6 (gs) JM, 9 (as) JH, 11 (gs) FB, JM, JV
Scoliosporum umbrinum – 12 (Aps)
Sphaerophorus fragilis (CR) – 6 (gs)
Stereocaulon dactylophyllum – 9 (s) JH
Stereocaulon vesuvianum – 9 (s) ZP, 11 (gs) JM
Strangospora moriformis – 4 (dw-Pa), 5 (dw-Pa) JV, 8 (dw)
Tephromela atra – 6 (gs)
Thelidium minutulum – 3 (br) ZP
Thelidium papulare f. *sorediatum* Coppins – 8 (csch) ZP
Thelocarpon impressellum Nyl. – 3 (s) JM
Thelopsis melathelia (CR) – 8 (br-csch) ZP
Thrombium epigaeum – 3 (s) JH
Trapeliopsis flexuosa – 4 (dw), 5 (dw-Pa), 11 (Pa)
Trapeliopsis granulosa – 5 (dw-Pa), 6 (s), 9 (s) JH, 11 (s)
Trapeliopsis pseudogranulosa – 5 (Sa)
Umbilicaria cylindrica – 6 (gs), 11 (gs)
Umbilicaria deusta – 6 (gs), 11 (gs)
Umbilicaria hyperborea – 11 (gs)
Umbilicaria polyphylla – 6 (gs), 11 (as)
Verrucaria hochstetteri – 1 (ls) JM
Verrucaria muralis – 3 (ls) JH, ZP
Verrucaria praetermissa – 2 (is) JH
Verrucaria viridula – 1 (ls) ZP
Vezeadaea retigera – 3 (br-s, pd) ZP
Xanthomendoza huculica – 12 (Fe) FB, JM
Xanthoparmelia conspersa – 9 (as) JH, ZP
Xylographa pallens – 11 (dw) JM
Xylographa paralella – 5 (dw-Pa), 7 (dw-Pa) ZP
Xylographa vitiligo – 5 (dw-Pa)

Obr. 1. Svícník *Candelaria pacifica* je druhem, který dobře snáší eutrofizaci, roste nejčastěji na borce soliterních listnatých stromů. Foto F. Bouda

Fig. 1. *Candelaria pacifica* is an eutrophication-tolerant species that usually colonizes bark of deciduous solitaire trees. Photo by F. Bouda

Obr. 2. Puklěřka pomíchaná (*Cetrariella commixta*) roste na silikátových skalách a kamenných mořích v horských oblastech. Foto F. Bouda

Fig. 2. *Cetrariella commixta* grows on siliceous rocks and boulder scree in montane regions. Photo by F. Bouda

Obr. 3. Hnědenka Kochova (*Fuscidea kochiana*) je typická svou korovitou hnědošedou stélkou s rozlitémi apotécií bez stélkového okraje. Vyskytuje se na tvrdých silikátových horninách v horách bohatých na horizontální srážky. Foto F. Bouda

Fig. 3. *Fuscidea kochiana* is characterized by a brown-grey areolate thallus and dark irregular apothecia without a thallus margin. It occurs on hard siliceous rocks in mountain areas rich in horizontal precipitation. Photo by F. Bouda

Obr. 4. Misnička nadmutá (*Lecanora intumescens*) se vyskytuje převážně v zachovalých bukových porostech v oblastech, které jsou bohaté na srážky. Foto F. Bouda

Fig. 4. *Lecanora intumescens* is most frequently found on smooth bark of deciduous trees in humid old-growth beech woodlands. Foto by F. Bouda

Obr. 5. Terčovka podhorská (*Parmelia submontana*) je charakteristická svými dlouhými a zkroucenými laloky pokrytými zrnitými sorály. Tento druh je dobrým indikátorem kvality ovzduší. Foto F. Bouda
Fig. 5. *Parmelia submontana* is characterized by long twisted lobes covered with granular soredia. The species is a good air quality indicator. Photo by F. Bouda

Komentáře k významným druhům

Ainoa mooreana je druh blízké příbuzný malohubkám (rod *Baeomyces*), od kterých se liší přisedlými, relativně velkými (> 1 mm), miskovitými biatorinními apotécií s výrazným, často zvlněným okrajem a dále lokalizovanou přítomností gyroforové kyseliny ve stěnách nápadných pyknid a v okrajích apotécií (Smith et al. 2009). Z České republiky byl tento druh v literatuře recentně zmíněn jednou z oblasti jezera Laka na Šumavě jako excerpovaný údaj z rukopisných prací (Albrecht et al. 2003). Kategorizace VU (zranitelný) v Červeném seznamu lišejníků ČR (Liška & Palice 2010) však dává tušit, že byl tento druh v posledních dekáдах zaznamenáván na našem území častěji, a to konkrétně v karech a karoidech jezer západní části Šumavy (Černé, Čertovo a Laka) a karech a horních částech toků Krkonoš (Palice 1996, 1997, 1998, 2000, cf. rovněž údaje níže). Terikolní formy, někdy dříve odlišované jako *Lecidea geochroa* (syn. *Biatora geochroa*), byly na základě molekulárních dat přiřazeny k zmíněnému druhu nyní již monotypického rodu *Ainoa* (Resl et al. 2015). Doklad z písčité země vlhkého břehu cesty pod Vřesovou studánkou (PRA, ZP 27530) není příliš bohatý a na stélce jsou přítomné pouze pyknidy. Identita byla dodatečně ověřována pomocí TLC (potvrzena přítomnost samotné gyroforové kyseliny), což vyloučilo záměnu za juvenilní exemplář druhu *Baeomyces rufus*, který by měl obsahovat ve stélce navíc deriváty stiktové kyseliny. Nádvorník (1961) zmiňuje ze stejné oblasti

(Červenohorské sedlo) Suzův sběr s podobnou ekologií (jako *Lecidea brujeriana*). *Ainoa mooreana* je pionýrským druhem disturbovaných vlhkých mikrostanovišť v horských oblastech (Wirth et al. 2013, Nimis et al. 2018). Ze zkušeností autora recentních sběrů vyplývá, že druh bývá obvykle nacházen v poměrně bohatých populacích a preferuje místa s vyšším obsahem železa. Kromě Šumavy, Krkonoše a Jeseníků tento lišejník čeká na ověření v Jizerských horách, kde byl naposledy zaznamenán v 60. letech minulého století (Nádvořník 1961).

Další doklady a záznamy druhu: Czech Republic, W Bohemia, Šumava Mts, Železná Ruda: glacier cirque of the lake Čertovo jezero, stones on the ground and among mosses in brook-bed in the right part of the corrie (view of the dam), alt. 1100–1150 m, 24. 5. 1996, Z. Palice (PRA); W Bohemia, Krkonoše Mts, Velký Kotel corrie – E-facing slope in uppermost part, 50°45'08"N, 15°31'55"E, on silic. free lying stones in humus on inclined damp rock, alt. 1380–1400 m, 24. 8. 2007, not. Z. Palice; E Bohemia, Krkonoše Mts, Mt Studniční hora – E slope, Čertova zahrádka gullie, ca 50°43'35"N, 15°43'20"E, on fresh silic. stones, alt. 1200–1250 m, 25. 9. 1998, J. Halda & Z. Palice (PRA); Ibid., cca 50°43'30"N, 15°43'20"E, on shaded overhanging Fe-rich wall in a former mining gallery, alt. 1100–1150 m, 27. 7. 2000, Š. Bayerová, J. Liška & Z. Palice (PRA, ZP 5007); Krkonoše Mts, Mt Sněžka: Koulový potok brook valley below the saddle Růžohorské sedlo, 50°43.68'N, 15°44.80'E, on overhanging stones at eroding bank above the brook, alt. 1280 m, 30. 8. 2000, Š. Bayerová, J. Liška & Z. Palice (PRA, ZP 5156).

Atla wheldonii patří mezi pyrenokarpní lišejníky s hnědými, zdovitými askospórami. Doposud je známá pouze z Evropy, kde se vyskytuje velmi roztroušeně na bazických púdách (Kossovská 2016). Z ČR byla zatím publikována pouze z odkaliště v Radvanicích na Trutnovsku (Peksa 2009) a z Černého dolu v Podkrkonoší (Halda et al. 2016). Níže je doplněn zatím nezveřejněný údaj z Krušných hor.

Další doklad druhu: Czech Republic, W-Bohemia, Krušné hory Mts, Klášterec n. Ohří: Ondřejov – Vykmánov, ore-heap spoil just N of Ondřejov, S of the road Vykmánov – Perštejn, N50°23.59', E013°05.05', on mineral soil, alt. 500–520 m, 27. 7. 2004, J. Liška, Z. Palice & P. Uhlík (PRA, ZP 9293).

Clauzadeana macula je charakteristickým, spíše horským druhem tvrdých křemitých skal (Wirth et al. 2013, Nimis et al. 2018). Jedná se o velmi drobný lišejník se zanořenými („aspicilioidními“) apotécii ukrytými uprostřed tmavě zbarvených areolek rozptýlených či natěsnaných na výrazně černém prothallu. Vzdáleně může připomínat další drobný druh tvrdých křemitých skal, kterým je nápadnější a běžný lišejník *Buellia aethalea* (výrazně světlejší stélka obsahující norstiktovou kyselinu). Mikroskopicky je pak tento druh poměrně snadno poznatelný díky přítomnosti modrozelených pigmentů v epihymeniu, drobných jednobuněčných elipsoidních askospór a apikálně zaškrvcovaných parafýz. K potvrzení určení mohou posloužit i stélkové reakce (Pd+ červeně, K–), indikující obsah argopsinu.

Z našeho území existuje poměrně málo publikovaných údajů. Většina z nich pochází z 1. pol. 20. století (jako *Aspicilia morioides*) a týkají se pouze Krkonoše (cf. Vězda & Liška 1999). Jediný zde zmiňovaný údaj ze Šumavy

(Sýkorová 1996) je ve skutečnosti převzatý a vztahuje se k německému území (Poelt 1966). Druh je však přeci jen častější, než by mohly naznačovat sporé reference z našeho území. V posledních desetiletích byl dokladován např. také z karu Černého jezera na Šumavě a z oblasti Studniční hory a Velkého Kotle v Krkonoších (viz níže). V Červeném seznamu je veden jako zranitelný druh (VU; Liška & Palice 2010). Lišejník však bývá na vhodných biotopech poměrně častý a zřejmě je spíš přehlížený díky své drobnosti a možné zaměnitelnosti za iniciální stádia jiných lišejníků, např. mapovníků. Obvykle navíc roste na rovných plochách tvrdých křemitých skal, odkud je obtížné lišejníky sbírat. Současný nález je nejnižší položenou lokalitou tohoto taxonu u nás.

Další doklady druhu: Czech Republic, W Bohemia, Šumava Mts, Železná Ruda: glacier cirque of the lake Černé jezero, exposed rockface in the right part of the corrie (view of dam), alt. 1250–1300 m, 11. 10. 1995, leg. Z. Palice, det. M. Andreev (PRC); E Bohemia, W Sudetes, Krkonoše Mts, Studniční hora Mt. – E slope, upper part of Čertova rokle gullie, cca 50°43'25"N, 15°43'10"E, on exposed rock together with *Lecidea lactea*, alt. cca 1350 m, 4. 6. 1998, leg. Z. Palice (PRA, ZP 1039); N Bohemia, Krkonoše Mts, Velký Kotel corrie, N-facing rock near abandoned mining (limestone) gallery, 50°45'06.0"N, 15°31'57.5"E, on vertical silicate rock, alt. 1350 m, 24. 8. 2007, J. Malíček, Z. Palice, C. Printzen, J. Steinová & L. Syrovátková (PRA, ZP 11628).

Vyšší obsah železitých iontů na některých převisech drobných břidličnatých výchozů na svahu Studénkové hole nad Vřesovou studánkou indikuje přítomnost ferrofilních druhů *Lecanora handelii* a *Myriospora tangerina*. Od posledně zmíněného druhu existuje od nás vícero dokladů z Krkonoš (Knudsen et al. 2017), Jeseníky jsou druhou zjištěnou oblastí výskytu tohoto druhu u nás.

Vápnité břidlice na Studénkové holi nad Vřesovou studánkou jsou typovou lokalitou druhu *Gyalecta sudetica* (Vězda 1965) a zároveň jedinou lokalitou tohoto druhu u nás. I přes pátrání v posledních letech byl druh považován za vyhynulý (Liška & Palice 2010, Palice 2017). Během letošní návštěvy se výskyt druhu podařilo ověřit. V terénu se dá snadno zaměnit s běžnou kryptovkou *Gyalecta jenensis*, která se na uvedené lokalitě vyskytuje (alespoň zdánlivě) častěji. Vřetenovité septované spory s jednou až několika podélnými přehrádkami byly u recentního dokladu *G. sudetica* o něco menší, nežli je uvedeno v popisu druhu (20–32 × 4–5,5 μm vs. 27–40 × 5–7 μm; Vězda 1965).

Hertelidea botryosa a *Hypocenomyce friesii* (syn. *Xylopsora friesii*) (obr. 6) jsou charakteristickými boreálními epixylickými druhy (u nás s nejčastějším výskytem na Šumavě) indikujícími reliktnost boru přírodní rezervace Borek u Domašova. Druh *Hertelidea botryosa* byl nalezen na pahýlu i padlém, pomalu se rozkládajícím kmenu borovice na suti. Na druhém substrátu byl bohatě plodný s charakteristickými botryózními apotécii. Výskyt tohoto taxonu byl nedávno diskutován (Bouda et al. 2018), současný nález představuje zřejmě jediný známý

Obr. 6. Ukázkou boreálního druhu naší lichenoflóry je strupka Friesova (*Hypocenomyce friesii*), která porůstá hlavně dřevo borovic na reliktních stanovištích. Foto F. Bouda

Fig. 6. *Hypocenomyce friesii* is an example of a boreal species that grows on coniferous bark and lignum in relict pine woodlands. Photo by F. Bouda

výskyt ve východní části republiky. Nejbližší recentní lokality strupky *Hypocenomyce friesii* v ČR jsou známé až z Třebíčska (Šoun et al. 2015, Malíček et al. 2017).

Doklad (PRA, ZP 27511) z exponovaných ploch pod převisy břidličnatých výchozů nad Vřesovou studánkou odpovídá popisu široce pojímaného taxonu *Lecanora gangaleoides* (Smith et al. 2009). Tato misnička připomíná svými černými apotécií s kontrastujícím šedobílým stélkovým okrajem známější druh *Tephromela atra*, od kterého se mimo jiné liší absencí tmavých pigmentů v hymeniu (Smith et al. 2009). Negrnulósní epihymenium se zelenými pigmenty a přítomnost gangaleoidinu ve stélce (potvrzená TLC) vyloučily záměnu za extrémní neojiněné formy běžnějšího taxonu *Lecanora cenisia* (Brodo 1984). Z vyšších poloh polské strany Krkonoš publikovala *L. gangaleoides* Kossowska (2011) a z Jeseníků, z podobného typu stanoviště jako na Studénkové holi, uvádí stejný taxon již Suza (1929). Ten konkrétně zmiňuje sběr J. Anderse z Petrových kamenů určený A. Zahlbrucknerem. *Lecanora gangaleoides* v současném pojetí je subkosmopolitně rozšířený druh a pravděpodobně v sobě zahrnuje více taxonů (Lumbsch 1992). Typické exempláře pocházející z pobřežních, klimaticky mírnějších oblastí Evropy (odpovídající typovému materiálu

z Francie) často obsahují ve dřeni stélky žluté až oranžové pigmenty (antrachinony, K+ fialově; Brodo 1984), které u jesenického materiálu nebyly zaznamenány. Výzvou pro budoucnost je podrobit středoevropský horský materiál rážený k *L. gangaleoides* důkladnějšímu studiu a objasnit jeho vztah k dosud z Evropy neuváděnému boreálnímu taxonu *L. argentea* Oxner & Volkova (Brodo 1984, sub *Lecanora fuliginosa*, Lumbsch 1992). Ten je dle uvedených prací morfologicky i chemicky velmi blízký a praktické odlišování zmiňovaných druhů se zdá být velmi obtížné.

Melanelia sorediata (syn. *Montanelia sorediata*) je nedostatečně známý taxon (kategorie DD) mezi českými zástupci hnědých skalních terčovek (Liška & Palice 2010). V minulosti byl tento druh sice od nás uváděn poměrně často (cf. Vězda & Liška 1999), avšak starší autoři nerozlišovali podobný druh *Melanelia disjuncta* (syn. *Montanelia disjuncta*). Recentních údajů *M. sorediata* existuje výrazně méně než u druhu *M. disjuncta* (např. Malíček 2013, Malíček et al. 2015, Šoun et al. 2015). Rozdíl mezi těmito dvěma druhy přehledně shrnuli Szczepańska et al. (2015). Námi nalezené exempláře svými hlavičkovitými sorály na zkrácených postranních lalůčkách a chybějícími pseudocycfelami odpovídají druhu *M. sorediata*. V budoucnu bude zapotřebí revidovat staré herbářové doklady pod jmény *Parmelia sorediosa* či *sorediata* ke stanovení statutu ohrožení druhu v současném pojetí. Zajímavostí je, že z polské strany sudetských pohoří je doložen pouze druh *Melanelia disjuncta* (Szczepańska et al. 2015).

Za vyhynulý druh v ČR byla doposud považována blednice ***Ochrolechia frigida*** (Liška & Palice 2010). Ta je nejvariabilnějším zástupcem rodu (Kukwa 2009). Její sorediální stélka reaguje C+ červeně (kyselina gyroforová) a nezřídka vytváří také apotécia. Vyskytuje se na půdě, rostlinných zbytcích a mechorostech v alpínském pásmu nebo severských oblastech. Z ČR pochází jediný údaj z Vysokého kola v Krkonoších (Flotow 1839, 1850). Na Keprníku se druh *O. frigida* vyskytoval jen vzácně a porůstal polštáře saxikolních mechorostů. Mimo tuto lokalitu byla v roce 2015 také sbírána forma *lapuensis* (Vain.) Coppins na Petrových kamenech (viz níže).

Další doklad druhu: Czech Republic, Silesia, distr. Bruntál, Jeseníky Protected Landscape Area, Karlova Studánka, Ovcárna: rock on top of Mt Petrovy kameny (1446 m), 50°04'06"N, 17°14'01"E, alt. 1440 m, on moss on gneissic rock, 20. 8. 2015, leg. J. Malíček et al., rev. M. Kukwa (herb. JM 8713).

Thelidium papulare* f. *sorediatum Coppins – na převisu vápničných břidelic nad Vřesovou studánkou byl sebrán exemplář (PRA, ZP 27529), který víceméně odpovídá popisu vzácné, vegetativně se množící formy (dosud známé jen z Britských ostrovů) relativně nápadného taxonu *Thelidium papulare* (cf. Smith et al. 2009). Na rozdíl od nominální formy, která má zanořenou stélku, tvoří f. *sorediatum* výraznou povrchovou, rimózně-areolkovitou stélku, která se sorediálně až blastidiálně rozpadá.

ZÁVĚR

První lichenologická exkurze mířila do starého vápencového lomu nedaleko od Ondřejovic, kde jsme zaznamenali relativně běžné vápnomilné druhy jako *Agonimia tristicula*, *Caloplaca cirrochroa*, *C. chlorina*, *Collema fuscovirens*, *Leptogium pulvinatum* a na borce jasanu také *Candelaria pacifica* a *Phaeophyscia chloantha*.

Ještě ten samý den jsme prošli areál bývalých rudných dolů u Zlatých Hor. Pozornost jsme věnovali hlavně terikolním druhům lišejníků na půdních krustách. Nejzajímavější nálezy zde byly *Atla wheldonii*, *Bacidina saxenii*, *Cladonia humilis*, *Cryptodiscus gloeocapsa* a *Vezdaea retigera*. Teprve na třetí lokalitě v ČR zde byl nalezen nelichenizovaný druh *Thelocarpon impressellum*, který byl doposud uváděn pouze z Tišnovska na jižní Moravě a z Radvanického odkaliště na Trutnovsku (cf. Malíček et al. 2019).

Druhý den jsme prozkoumávali skalky nad Vřesovou studánkou, vrchol Keprníku a okolní přirozené smrčiny. Skalní výchozy nad Vřesovou studánkou, pod návrším známým jako Bründelstein (= Studénková hole) byla často navštěvovanou lichenologickou lokalitou již v minulosti. Zajímavostí je, že kromě Sněžky je odtud udáván význačný arкто-alpinský druh *Solorina crocea* vymizelý již v 19. století (Suza 1929). Vápnité a místy železité břidlice na této lokalitě skrývají řadu ojediněle uváděných korovitých lišejníků, např. *Acarospora badiofusca*, *Agonimia gelatinosa*, *Belonia russula*, *Eiglera flavida*, *Gyalecta sudetica*, *Henrica melaspora* (čtvrtá lokalita v ČR, cf. Halda 2017), *Lecanora handelii*, *Leucocarpia biatorella* (ověření jediného výskytu v ČR, cf. Peksa 2008), *Myriospora tangerina*, *Porina byssophila* (třetí lokalita v ČR, cf. Peksa 2008) a *Thelopsis melathelia* (jedna ze tří lokalit v ČR, Halda 2017). Na vrcholu Keprníku se nachází saxikolní společenstva kyselých ortorulových skal. Za zmínku zde stojí druhy jako *Calvitimela armeniaca*, *Lecanora swartzii*, *Melanelia hepatizon*, *Miriquidica griseoatra*, *M. nigroleprosa*, *Myriospora myochroa*, na mechu také *Lecanora flavoleprosa* (druhá lokalita v ČR, cf. Malíček et al. 2018), *Ochrolechia frigida*, *Porpidia cinereoatra*, *Rhizocarpon badioatrum* a *Sarcogyne clavus*. Poměrně překvapivý byl nálezy pěti vitálních stélek vzácného makrolišejníku, *Sphaerophorus fragilis*, který se vyskytoval na menších skalkách v okolí vrcholu. V oblasti Keprníku a Červené hory jsme dále navštívili horské smrkové lesy s druhy *Bryoria capillaris*, *Calicium trabinellum*, *Chaenotheca sphaerocephala*, *C. stemonea*, *Hypogymnia farinacea*, *Japewia subaurifera*, *Lecanora subintricata*, *Lecidea leprarioides*, *Micareca globulosella*, *M. nowakii*, *Mycoblastus affinis*, *M. alpinus* a *Xylographa pallens*.

Třetí den jsme se vypravili na kamenná moře Klínové hory nad zaříznutým údolím Hučivé Desné. Chladné a mlžné počasí příliš nepřálo bádání, ale přesto jsme si udělali obrázek o místní lichenoflóře s druhy

Cetrariella commixta, *Cladonia amaurocraea*, *C. asahinae*, *C. stygia*, na kmínku borůvek *Lecanora subsaligna*, na kamenech *Lecidea confluens*, *Pertusaria corallina*, *Rhizocarpon alpicola*, *Stereocaulon vesuvianum* a vzácně také *Umbilicaria hyperborea*. Paralelní lichenologická skupinka navštívila tento den údolí Zaječího potoka a přírodní rezervaci Borek u Domašova, která je křemencovým kamenným mořem s reliktním výskytem borovice lesní. V údolním lese Zaječího potoka stojí za zmínku např. epifyticky rostoucí druhy *Biatoridium monasteriense*, *Buellia disciformis* či *Lecania cyrtellina*. Na pahýlu jedle při horním okraji kamenného moře bylo možné obdivovat mikrolišejníky jako *Biatora veteranorum* a *Buellia schaeereri*. Na vlastní suti na roztroušených pahýlech a padlých kmenech borovic byly zaznamenány některé boreální elementy jako *Hertelidea botryosa*, *Hypocenomyce friesii* či *Ochrolechia alboflavescens*. Ze saxikolních druhů je možné jmenovat charakteristické druhy tvrdých silikátů s vysokým obsahem křemene jako např. *Clauzadeana macula* a *Rhizocarpon eupetraeum*. Bohatý byl také výskyt hnědých terčovek (*Melanelia panniformis*, *M. sorediata*, *M. stygia*) a byly dokladovány i ojediněle se vyskytující exempláře druhu *Lecidea commaculans* a na stinném převisu obřího balvanu rostla nápadná drobnovýtruska *Pleopsidium chlorophanum*.

Krátká závěrečná exkurze nás zavedla do obce Rejvíz, kde jsme probádali alej jasanů, jilmů, lip a javorů přímo kolem hlavní silnice. Objevíli jsme vzácnější epifytické druhy náročně na kvalitu ovzduší, např. *Caloplaca monacensis*, *Lecidella flavosorediata*, *Ochrolechia arborea*, *Parmelia serrana*, *P. submontana*, *Parmelina tiliacea*, *Physconia distorta*, *Xanthomendoza huculica*. Celkem bylo během setkání zaznamenáno 244 taxonů.

PODĚKOVÁNÍ

Průzkum byl podpořen dlouhodobým výzkumným grantem RVO 67985939 a Ministerstvem kultury v rámci institucionálního financování dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace Národní muzeum (DRKVO 2019-2023/3.II.a, 00023272). Martin Kukwa potvrdil určení druhu *Ochrolechia frigida*. Na terénním výzkumu se podíleli také Matěj Fousek, David Hlisenkovský, Aleš Müller, Petr Uhlík a Ivan Frolov.

LITERATURA

- Albrecht J. et al. (2003): Českosudějovicko. – In: Mackovcín P. & Sedláček M. [eds], Chráněná území ČR, AOPK ČR, Praha & EkoCentrum Brno, Praha.
- Bouda F. (2018): Lišejníky NPR Čertova stěna-Luč u Loučovic. – Bryonora 61: 18–26.
- Brodo I. M. (1984): The North American species of the *Lecanora subfusca* group. – Beiheft zur Nova Hedwigia 79: 63–185.
- Flotow J. (1839): Die merkwürdigsten und seltneren Flechten des Hirschberg-Warmbrunner Thals und des Hochgebirgs. – In: Wendt J. [ed.], Die Thermen zu Warmbrunn im schlesischen Riesengebirge: 120, Breslau.
- Flotow J. (1850): Lichenes Florae Silesiae. – Jahresbericht der Schlesischen Gesellschaft der Vaterländische Kultur 27 (1849): 98–135.

- Halda J. P. (2009): Lichens of the Břidličná Nature Reserve and the Zadní hutisko Nature Monument in the Hrubý Jeseník Mts (Czech Republic). – *Acta Musei Richnoviensis*, sect. natur., 16: 57–80.
- Halda J. P. (2017): Lišejníky ledovcového karu Velká kotlina v Hrubém Jeseníku. – *Acta Musei Richnoviensis*, sect. natur., 24: 7–52.
- Halda J., Kučera J. & Koval Š. (2016): Atlas krkonošských mechorostů, lišejníků a hub 1 – mechorosty a lišejníky. – Správa KRNP, Vrchlabí.
- Knudsen K., Kocourková J. & Lendemmer J. C. (2017): *Acarospora smaragdula* var. *lesdainii* forma *fulvoviridula* is a synonym of *Myriospora scabrada*. – *Opuscula Philolichenum* 16: 312–316.
- Kossowska M. (2011): New, rare and noteworthy lichens in the Giant Mountains. – *Biologia* 66: 755–761.
- Kossowska M. (2016): *Atla wheldonii*, a rare pyrenocarpous lichen species new to Poland. – *Herzogia* 29: 204–206.
- Kukwa M. (2009): The lichen genus *Ochrolechia* in Poland III with a key and notes on some taxa. – *Herzogia* 22: 43–66.
- Liška J. & Palice Z. (2010): Červený seznam lišejníků České republiky (verze 1.1). – *Příroda*, Praha, 29: 3–66.
- Lumbsch H. T. (1992): *Lecanora argentea* Oxner & Volkova, correct name for *L. fuliginosa* Brodo, and comments on related species. – *Bryologist* 95: 430–432.
- Maliček J. (2013): Zajímavé nálezy lišejníků v Brdech. – *Erica* 20: 67–101.
- Maliček J. (2014): Zajímavé nálezy lišejníků z Hrubého Jeseníku a Králického Sněžníku. – *Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci* 307: 32–48.
- Maliček J. et al. (2017): Lišejníky zaznamenané během bryologicko-lichenologického setkání v Mohelně na Třebíčsku na jaře 2016. – *Bryonora* 60: 24–45.
- Maliček J., Bouda F. & Srovátková L. (2019): Lišejníky zaznamenané během bryologicko-lichenologických dnů na Broumovsku. – *Bryonora* 63: 13–22.
- Maliček J., Palice Z. & Vondrák J. (2018): Additions and corrections to the lichen biota of the Czech Republic. – *Herzogia* 31: 453–475.
- Maliček J., Palice Z., Vondrák J., Kostovčík M., Lenzová V. & Hofmeister J. (2019): Lichens in oldgrowth and managed mountain spruce forests in the Czech Republic: assessment of biodiversity, functional traits and bioindicators. – *Biodiversity and Conservation* 28: 3497–3528.
- Maliček J., Peksa O. & Steinová J. (2015): Lišejníky sutí v jižních Brdech. – *Bryonora* 56: 24–44.
- Nádvorník J. (1961): Příspěvky k lišejníkovému rodu *Lecidea* (Ach.) Th. Fr. v ČSSR. – *Preslia* 33: 308–314.
- Nimis P. L., Hafellner J., Roux C., Clerc P., Mayrhofer H., Martellos S. & Bilovitz P. O. (2018): The lichens of the Alps – an annotated checklist. – *Myckeys* 31: 1–634.
- Palice Z. (1996): Lišejníky karů Černého a Plešného jezera na Šumavě. – Ms. [Diplomová práce, depon. in: Katedra botaniky PŘF UK, Praha.]
- Palice Z. (1997): Lišejníky karů Černého, Čertova a Laka jezera, Jezerní hory, Ždánidel, Mlýnské slati a Roklanské smrčiny. – In: Vaňha J. [ed.], Program GEF - Ochrana biodiverzity v České republice. Závěrečná zpráva. Název projektu: Centra biologické diverzity v biosférické rezervaci Šumava: 129–145, Ms. [Depon. in: Katedra botaniky PŘF UK, Praha.]
- Palice Z. (1998): Lišejníky zaznamenané v roce 1998 v oblasti východních Krkonoš, zejména v Úpské jámě. – Ms. [Depon. in: Správa KRNP, Vrchlabí.]
- Palice Z. (2000): Lichenologická zpráva k výzkumu Krkonoš za rok 2000. – Ms. [Depon. in: Správa KRNP, Vrchlabí.]
- Palice Z. (2017): Lichen biota of the Czech Republic. – In: Chytrý M., Danihelka J., Kaplan Z. & Pyšek P. [eds], *Flora and Vegetation of the Czech Republic*: 177–192, Springer, Cham.
- Peksa O. [ed.] (2008): Zajímavé lichenologické nálezy III. – *Bryonora* 41: 21–24.

- Peksa O. (2009): Species composition and diversity of lichens on anthropogenic substrata. – In: Neustupa J. et al., The biological soil crusts in Central European ecosystems, with special reference to taxonomic structure and ecology of the surface crusts at Czech ore-waste and ash-slag sedimentation industrial basins, *Novitates Botanicae Universitatis Carolinae* 19 (2008): 38–40.
- Poelt J. (1966): Zur Flechtenflora des Bayerisch-Böhmischen Waldes. – *Hoppea* 26: 55–96.
- Resl P., Schneider K., Westberg M., Printzen C., Palice Z., Thor G., Fryday A., Mayrhofer H. & Spribille T. (2015): Diagnostics for a troubled backbone: testing topological hypotheses of trapelioid lichenized fungi in a large-scale phylogeny of Ostropomycetidae (Lecanoromycetes). – *Fungal Diversity* 73: 239–258.
- Smith C. W., Aptroot A., Coppins B. J., Fletcher A., Gilbert O. L., James P. W. & Wolseley P. A. (2009): The lichens of Great Britain and Ireland. – The British Lichen Society, London.
- Suza J. (1929): Srovnávací poznámky k zeměpisnému rozšíření lišejníků na Sudetách, zvláště východních. I. – *Sborník Klubu přírodovědeckého v Brně* 11: 128–155.
- Sýkorová K. (1996): Lichenes. – In: Matějková I., Nesvadbová J., Sofron J. & Vondráček M., *Poznámky k vegetaci a flóře severozápadní části Královského hvozdu (skupina hory Ostrý - Šumava)*, *Erica* 5: 55–57.
- Szczepańska K., Pruchniewicz D., Sołtysiak J. & Kossowska M. (2015): Lichen-forming fungi of the genus *Montanelia* in Poland and their potential distribution in Central Europe. – *Herzogia* 28: 697–712.
- Šafář J. et al. (2003): Olomoucko. – In: Mackovčín P. & Sedláček M. [eds], *Chráněná území ČR, AOPK ČR, Praha & EkoCentrum Brno, Praha*.
- Šoun J., Bouda F., Kocourková J., Malíček J., Peksa O., Svoboda D., Uhlík P. & Vondrák J. (2015): Lišejníky zaznamenané během jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS na Manětínsku (západní Čechy) v dubnu 2014. – *Bryonora* 55: 20–36.
- Šoun J., Vondrák J. & Bouda F. (2015): Vzácné a málo známé druhy lišejníků Třebíčska a okolí. – *Bryonora* 56: 1–23.
- Vězda A. (1965): Neue *Gyalecta*-Arten (Flechten). – *Annotationes Zoologicae et Botanicae* 13: 1–7.
- Vězda A. & Liška J. (1999): *Katalog lišejníků České republiky*. – Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic, Průhonice.
- Vondrák J. & Malíček J. (2015): Teloschistaceae Velké kotliny a Petrových kamenů v Hrubém Jeseníku. – *Bryonora* 56: 45–55.
- Wirth V., Hauck M. & Schultz M. (2013): *Die Flechten Deutschlands*. – Ulmer, Stuttgart.

MECHOROSTY ZAZNAMENANÉ V PRŮBĚHU JARNÍHO SETKÁNÍ BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉ SEKCE ČBS NA HORAŽĎOVICKU (DUBEN 2018)

Bryophytes recorded during the course of the 2018 Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the Czech Botanical Society in the Horažďovice region (south-western Bohemia)

Jan Kučera¹, Jitka Bradáčová², Katarína Godovičová³, Alžběta Manukjanová¹, Eva Holá¹, Svatava Kubešová⁴, Matěj Man⁵, Eva Mikulášková⁶, Ivan Novotný⁴, Josef Plaček⁷, Pavel Širka⁸, Jitka Štěrbová⁹, Eliška Vicherová^{1,10} & Mariusz Wierzoński¹¹

¹Jihočeská univerzita, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky, Branišovská 1760, CZ-370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@prf.jcu.cz; ²Lidická 89, CZ-370 01 České Budějovice; ³Univerzita Komenského, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky, Révová 39, SK-811 02 Bratislava; ⁴Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Hviezdoslavova 29a, CZ-627 00 Brno; ⁵Oddělení GIS a DPZ, Botanický ústav AV ČR, Zámek 1, CZ-252 43 Průhonice; ⁶Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Ústav botaniky a zoologie, Kotlářská 2, CZ-611 37 Brno; ⁷Žárovice 74, CZ-798 03 Plumlov; ⁸Technická univerzita vo Zvolene, Lesnícka fakulta, Katedra fytologie, T. G. Masaryka 24, SK-960 01 Zvolen; ⁹Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Jižní Čechy, nám. Přemysla Otakara II. 34, CZ-370 01 České Budějovice; ¹⁰Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Správa CHKO Broumovsko, Ledhujská 59 CZ-549 54 Police nad Metují; ¹¹University of Silesia, Department of Botany and Nature Protection, Jagiellońska 28, PL-40-032 Katowice

Abstract:

Altogether 173 taxa of bryophytes (12 liverworts and 161 mosses) were recorded during the course of excursions to the limestone region surrounding the town of Horažďovice in south-western Bohemia. Among the recorded species, two endangered (*Grimmia anodon*, *G. crinita*), two vulnerable (*Scapania aspera*, *Calliargon giganteum*), five near threatened (*Bryum alpinum*, *B. elegans*, *Dicranum bonjeanii*, *Rhynchostegiella tenella*, *Tomentypnum nitens*) and several critical species (*Didymodon* aff. *cordatus*, *Tortella pseudofragilis*) are listed.

Key words:

bryoflora, Czech Republic, calcareous rock, threatened species

ÚVOD

Jarní setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS proběhlo na Horažďovicku v oblasti sušicko-horažďovických vápenců. Tento atraktivní region nepatří k bryologicky dobře prozkoumaným oblastem České republiky, ačkoliv odsud byla publikována řada rozptýlených floristických údajů o mechorostech, z nichž některé patří v České republice k poměrně významným (mechy *Grimmia crinita* v Žichovicích a na Rabí, *G. anodon* v Žichovicích, *Streblotrichum commutatum* na Rabí a játrovka *Scapania calcicola* na Pučance; Pilous 1961, Kučera 2006, 2008). Asi nejsoubornější publikací vztahující se k tomuto regionu je Vondráčková fyto sociologická charakteristika sušicko-horažďovických vápenců (Vondráček 1984). Zájmové území patří z fyto geografického hlediska do Českomoravského mezofytika, fytochorionu Šumavsko-novohradské podhůří a podokresu Sušicko-horažďovické vápence (Skalický 1988). Soupis druhů mechorostů ze západočeské části Šumavsko-novohradského podhůří je uveden v práci Vondráček (1992).

Seznam navštívených lokalit [List of visited localities]

Zkratky v následujícím soupisu označují iniciály sběratelů (viz seznam autorů); u části sběratelů jsou sběry uloženy ve veřejně přístupných herbářích se zkratkami sjednocenými podle databáze Index Herbariorum: JK (herb. CBFS), SK, IN (herb. BRNM) a MW (herb. KTU), u ostatních autorů se jedná o soukromé herbáře. Zeměpisné souřadnice jsou udávány v systému WGS-84.

- 1:** Prácheň, podél zeleně značené turistické stezky a v okolí zříceniny hradu, 49° 18' 40"–49° 19' 00"N, 13° 40' 45"–13° 41' 00"E, kv. 6648c, 480–520 m n. m., 19. 4. 2018, JK, JB, KG, EH, AM, EM, PŠ, JŠ.
- 2a:** Svaté Pole, v obci, 49° 18' 10"N, 13° 43' 00"E, kv. 6648c, 490 m n. m., 19. 4. 2018, JK, JB, KG, EH, AM, EM, MM, PŠ, JŠ.
- 2b:** Svaté Pole, PP Svaté Pole, 49° 18' 10–20"N, 13° 43' 05–10"E, kv. 6648c, 490–510 m n. m., 19. 4. 2018, JK, JB, EH, AM, MM, EM, PŠ, JŠ.
- 3:** Střelské Hoštice, PP Kozlovská stráň a údolí potůčku S od ní směrem ke Sv. Anně, mezi 49° 18' 23"N, 13° 43' 48"E a 49° 18' 33"N, 13° 43' 36"E, kv. 6648c, 420–430 m n. m., 19. 4. 2018, JK, JB, EH, AM, EM, MM, PŠ, JŠ.

- 4:** Soběšice, PR Na Volešku, 49°11'22–25"N, 13°39'20–40"E, kv. 6847b, 650 m n. m., 20. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, PŠ, JŠ.
- 5:** Strašín: PP Strašinská jeskyně, 49°10'57"–49°11'00"N, 13°37'43–47"E, kv. 6847b, 570–580 m n. m., 20. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, IN, JP, PŠ, JŠ, MW.
- 6:** Nezdice na Šumavě: Vápenice, hřeben S obce, 49°10'43–53"N, 13°36'33–37"E, kv. 6847b, 620–650 m n. m., 20. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, IN, JP, PŠ, JŠ, MW.
- 7a:** Čímice, Na Oltářích, ca 0,5 km Z obce, 49°15'08–15"N, 13°35'45"–13°36'03"E, kv. 6747b, 510–520 m n. m., 20. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, PŠ, JŠ, MW.
- 7b:** Čímice, Čímické jezírko a okolí, přibližně mezi body 49°15'39"N, 13°36'21"E a 49°15'52"N, 13°36'50"E, kv. 6747b, 475–550 m n. m., 20. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, PŠ, JŠ, MW.
- 8:** Velké Hydčice, skály u trati ca 0,5 km SSV obce, přibližně mezi body 49°18'08"N, 13°40'09"E a 49°18'12"N, 13°40'12"E, kv. 6648c, 430–440 m n. m., 21. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, PŠ, JŠ, MW.
- 9a:** Žichovice, zámek, zeď v jihozápadní části, přibližně mezi body 49°15'59"N, 13°37'21"E a 49°16'02"N, 13°37'25"E, kv. 6747b, 450 m n. m., 21. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, IN, JP, PŠ, JŠ, EV, MW.
- 9b:** Žichovice, železniční viadukt, 49°16'07"N, 13°37'32"E, kv. 6747b, 445 m n. m., 21. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, IN, JP, PŠ, JŠ, EV, MW.
- 10:** Čepice, PR Čepičná, Chanovec, 49°16'20–30"N, 13°36'00–22"E, kv. 6747b, 450–550 m n. m., 21. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, IN, JP, PŠ, JŠ, EV, MW.
- 11:** Rabí, kamenolomy na hřebetě J vrchu Líšná a okolí zříceniny kaple Všech svatých, 49°16'20–40"N, 13°36'20–40"E, kv. 6747b, 450–530 m n. m., 21. 4. 2018, JK, JB, EH, SK, AM, MM, EM, PŠ, JŠ, EV, MW.
- 12:** Rabí, hrad Rabí, přibližně mezi body 49°16'43"N, 13°37'05"E a 49°16'46"N, 13°37'08"E, kv. 6747b, 505–515 m n. m., 21. 4. 2018, IN.
- 13a:** Horažďovice, park Ostrov, 49°19'19–23"N, 13°41'18–30"E, kv. 6648c, 420 m n. m., 20. 4. 2018, IN.
- 13b:** Horažďovice, náměstí, 49°19'15–16"N, 13°41'56–59"E kv. 6648c, 420 m n. m., 22. 4. 2018, MW.
- 14:** Hejná, PR Pučanka, 49°16'45"–49°17'15"N, 13°40'00–25"E, kv. 6748a, 480–605 m n. m., 22. 4. 2018, JK, JB, EH, AM, EM, JŠ.

Přehled nalezených druhů mechorostů [List of recorded species]

Nomenklatura mechorostů je sjednocena a kategorie ohrožení jsou udávány podle práce Kučera et al. (2012) s výjimkou druhů, které jsou uváděny s autorskými zkratkami. Ohrožené druhy jsou zvýrazněny tučně. Čísla označují lokality podle výše uvedeného seznamu, zkratky za čísla označují iniciály autorů (viz výše). Nedokladované nálezy druhů jsou označené v soupisu zkratkou not.

Játrovky [liverworts]:

Aneura pinguis: **4** not., **6** not.

Chiloscyphus coadunatus: **1** not., **3** not., **4** not., **5** SK, MW, **6** MW, **7b** JP, MW, **10** IN, JP, **11** not., **14** not.

Chiloscyphus minor: **3** EM, **8** not.

Chiloscyphus profundus: **1** not., **2b** not., **4** not., **5** not., **7b** not., **10** not.

Frullania dilatata: **1** not.

Lepidozia reptans: **7b** MW

Metzgeria furcata: **1** not., **5** MW, **10** not., **14** not.

Plagiochila porelloides: **1** not., **3** not., **6** MW, **7b** not., **8** not., **10** not., **14** not.

Porella platyphylla: **1** not., **3** not., **10** JP, MW, **14** not.

Ptilidium pulcherrimum: **6** not.

Radula complanata: **1** not., **5** MW, **10** JP, **14** not.

***Scapania aspera* [VU]: 14 JK, EM**

Mechy [mosses]:

Abietinella abietina var. *abietina*: **2b** not., **3** not., **5** IN, JP, MW, **6** not., **7b** not., **8** not., **10** not., **11** not., **12** IN, **14** not.

Alleniella complanata: **10** MW, **14** not.

Aloina obliquifolia: **11** JK

Aloina rigida: **11** JK, MW

Amblystegium serpens: **1** not., **2a** not., **2b** not., **3** not., **5** MW, **6** not., **7b** JP, **8** not., **14** not.

Anomodon attenuatus: **1** not., **10** JP, **14** EM

Anomodon longifolius: **1** not., **10** MW, **14** not.

Anomodon viticulosus: **1** not., **3** not., **6** MW, **10** JP, MW, **14** not.

Atrichum undulatum: **1** not.

Aulacomnium androgynum: **1** not.

Aulacomnium palustre: **4** SK

Barbula unguiculata: **5** not., **7b** JP, **11** not., **13a** IN

Brachytheciastrum velutinum: **1** not., **5** MW, **6** not., **10** MW, **11** not., **14** not.

Brachythecium albicans: **1** not., **3** not., **6** not., **11** SK

Brachythecium glareosum: **2b** not., **3** not., **5** JP, **6** MW, **10** not., **14** not.

- Brachythecium mildeanum* [LC-att]: **4 SK**
Brachythecium rivulare: **4 SK, 6 not.**
Brachythecium rutabulum: **1 not., 2a not., 4 not., 5 MW, 6 not., 7b SK, 8 JK, EM, 10 MW, 14 not.**
Brachythecium salebrosum: **1 not., 6 SK, 7b JP, 10 JP**
Brachythecium tommasinii var. *tommasinii*: **10 EM, MW, 14 not.**
Breidleria pratensis [LC-att]: **4 JK**
Bryoerythrophyllum recurvirostrum: **3 not., 5 EM, 6 SK, 8 not., 10 not., 11 MW**
Bryum alpinum [LR-nt]: **9b not.**
Bryum argenteum: **1 not., 2a not., 2b not., 5 MW, 10 SK, 13a IN**
Bryum caespiticium: **2b not., 3 not., 5 not., 6 MW**
Bryum capillare: **1 not., 3 not., 5 IN, 6 JP, 8 not., 10 JP, IN, 14 not.**
Bryum elegans [LR-nt]: **6 EM, MW, 11 not.**
Bryum moravicum: **1 not., 5 MW, 6 not., 10 not., 11 not., 13a IN, 14 not.**
Bryum pseudotriquetrum var. *pseudotriquetrum*: **3 not., 4 SK, 11 not.**
Bryum rubens: **1 not., 2b EM**
***Calliergon giganteum* [VU]: 4 JK, EM**
Calliergonella cuspidata: **3 not., 4 SK, 5 not., 6 MW, 7b not.**
Campyliadelphus chrysophyllus: **3 EM, 5 MM, IN, JP, MW, 6 not., 8 not.**
Campylium protensum [LC-att]: **4 JK, SK**
Campylophyllopsis calcarea (Crundw. & Nyholm) Ochyra [LC-att]: **10 JK, MW, 11 MW**
Ceratodon purpureus: **1 not., 2b not., 3 not., 4 not., 6 MW, 7a SK, MW, 8 not., 11 not.**
Cirriphyllum piliferum: **4 not., 5 not., 6 not., 10 not.**
Climacium dendroides: **3 not., 4 SK, 5 MW**
Cratoneuron filicinum: **3 not., 4 SK, 11 not.**
Ctenidium molluscum: **10 SK, MW, 14 not.**
Dicranella heteromalla: **10 SK**
Dicranella schreberiana: **1 not., 3 EM**
Dicranella varia: **7b SK, 11 EM**
Dicranum bonjeanii [LR-nt]: **4 JK**
Dicranum scoparium: **1 not., 3 not., 5 SK, MW, 6 not., 7b not., 11 not., 14 not.**
Didymodon acutus [LC-att]: **10 JP**
Didymodon cordatus agg.¹: **11 JK**
Didymodon fallax: **5 EM, 7b JP, 8 not., 10 JP, IN, 11 not.**
Didymodon ferrugineus: **5 EM, MW, 6 MW, 7b MW, 11 not., 14 not.**
Didymodon rigidulus: **3 not., 5 EM, 6 JK, MW, 8 not., 10 JK, IN**
Ditrichum flexicaule: **3 not., 5 IN, JP, MW, 6 JP, 7b not., 8 not., 11 not., 14 not.**

¹ V terénu demonstrováný jako *Didymodon cordatus*. Molekulárně byla potvrzena identita dosud nepopsaného taxonu, který se u nás roztroušeně ve vápencových oblastech vyskytuje.

- Encalypta streptocarpa*: **3** not., **5** JP, MW, **6** MW, **7b** not., **8** SK, **10** IN, **11** not.
- Encalypta vulgaris*: **3** not., **8** not., **11** MW
- Entodon concinnus* [LC-att]: **5** SK, JP, **6** MM
- Eurhynchium angustirete*: **1** not., **7b** not., **10** MW, **14** not.
- Exsertotheca crispa*: **14** not.
- Fissidens dubius* var. *dubius*: **2b** not., **3** not., **5** MW, **8** SK, **14** not.
- Fissidens taxifolius*: **5** MW, **8** not., **10** JP
- Funaria hygrometrica*: **1** not., **7b** MW, **8** not., **11** not.
- Grimmia anodon** [EN]: **9b** not., **10** JK, EM
- Grimmia crinita** [EN]: **9a** SK, MM, EM, IN, PŠ, MW
- Grimmia ovalis*: **10** not.
- Grimmia pulvinata*: **3** not., **5** MW, **6** not., **8** not., **9b** not., **10** SK, **11** not., **12** IN, **13a** IN, **14** not.
- Herzogiella seligeri*: **5** MW, **14** not.
- Homalothecium lutescens*: **1** not., **2b** not., **3** not., **5** IN, MW, **6** MW, **7b** not., **8** not., **10** not., **11** not.
- Homalothecium philippeanum*: **10** JK, **14** not.
- Homalothecium sericeum*: **1** not., **3** not., **5** SK, **6** not., **8** SK, **9a** MW, **10** JP, **13a** IN, **14** not.
- Homomallium incurvatum*: **1** not., **3** MM, **5** SK, **6** not., **11** MW, **14** not.
- Hygroamblystegium fluviatile*: **3** not.
- Hylocomium splendens*: **1** not., **3** not., **5** MW, **6** not., **7b** not., **8** SK, **10** IN, **11** not., **14** not.
- Hypnum cupressiforme* var. *cupressiforme*: **1** not., **2b** not., **3** not., **5** MW, **6** not., **7b** not., **8** not., **10** not., **11** not., **13a** IN, **14** not.
- Hypnum cupressiforme* var. *lacunosum*: **5** MW, **10** IN, **11** SK, **12** IN
- Isothecium alopecuroides*: **14** not.
- Leptobryum pyriforme*: **7b** MW
- Leskea polycarpa*: **1** not., **6** JP, **10** JP, **11** MW
- Leucodon sciuroides*: **1** not., **3** not., **5** MW, **10** not., **14** not.
- Mnium marginatum*: **5** SK, **14** not.
- Mnium spinulosum*: **14** JK, EM
- Mnium stellare*: **1** not.
- Orthotrichum affine* var. *affine*: **1** not., **2b** EM, **3** not., **4** not. mimo mokřad, **5** MW, **6** not., **10** JP, **13a** IN, **14** not.
- Orthotrichum anomalum*: **2a** not., **3** not., **5** MW, **7b** not., **8** not., **9b** not., **10** not., **11** not., **14** not.
- Orthotrichum cupulatum* var. *cupulatum*: **3** not., **5** not., **8** not., **11** not., **12** IN
- Orthotrichum diaphanum*: **1** not., **10** JP, **13b** MW, **14** not.
- Orthotrichum pallens*: **1** not., **10** EM
- Orthotrichum speciosum*: **1** not., **2b** not., **3** not., **10** not., **14** not.
- Oxyrrhynchium hians*: **1** not., **6** not., **7b** not., **10** not., **11** not.
- Oxyrrhynchium schleicheri*: **5** MW, **7b** not., **10** EM, **14** not.

- Oxystegus tenuirostris* [LC-att]: **3** not., **14** EM
Physcomitrium pyriforme: **1** not., **4** not. mimo mokřad
Plagiomnium affine: **1** not., **3** not., **4** not., **5** JP, MW, **6** not., **7b** not., **8** not., **10** IN, **14** not.
Plagiomnium cuspidatum: **1** not., **2b** not., **3** not., **5** not., **6** not., **10** not., **14** not.
Plagiomnium elatum [LC-att]: **4** SK
Plagiomnium ellipticum [LC-att]: **4** not.
Plagiomnium rostratum: **1** not., **3** not., **6** not., **7b** not., **8** SK, **10** JP, MW
Plagiomnium undulatum: **2b** not., **5** MW, **6** not., **8** not., **10** JP, **11** not.
Plagiothecium curvifolium: **1** not., **14** not.
Plagiothecium denticulatum var. *denticulatum*: **1** not.
Plasteurhynchium striatulum [LC-att]: **14** JK, EM
Platygyrium repens: **1** not., **3** not., **13a** IN
Pleuroidium subulatum: **1** not., **3** EM
Pleurozium schreberi: **2b** not., **3** not., **5** IN, MW, **6** not., **7b** not., **11** not., **14** not.
Pohlia cruda: **1** not., **5** not., **8** not.
Pohlia nutans subsp. *nutans*: **4** not., **5** not., **14** not.
Polytrichum formosum: **1** not., **4** not., **14** not.
Polytrichum juniperinum: **6** SK, MW
Polytrichum longisetum: **4** not.
Polytrichum piliferum: **7a** SK, MW
Polytrichum strictum: **4** not.
Pseudocampylium radicale [LC-att]: **4** not.
Pseudocrossidium hornschuchianum: **5** not., **10** EM, **11** not.
Pseudoleskeella catenulata: **6** MM, MW, **10** not., **11** MW, **14** JK
Pseudoleskeella nervosa: **1** not., **6** not.
Pseudoscleropodium purum: **3** not., **4** not., **5** not., **6** SK, **10** not., **11** SK, MW, **14** not.
Pterygoneurum ovatum: **10** not.
Pylaisia polyantha: **1** not., **5** MW, **10** not., **11** not.
Racomitrium canescens: **7a** MW, **7b** SK
Rhizomnium punctatum: **7b** not.
Rhynchostegiella tenella [LR-nt]: **10** EM
Rhynchostegium cf. *confertum* [LC-att]: **8** not.
Rhynchostegium murale: **5** EM, **6** MM, **8** not.
Rhynchostegium riparioides: **3** not., **10** JP
Rhytidiadelphus squarrosus: **2b** not., **3** not., **5** MW, **6** not., **7b** not., **14** not.
Rhytidiadelphus triquetrus: **1** not., **2b** not., **3** not., **5** MW, **6** SK, **7b** not., **10** not., **11** not.
Rhytidium rugosum: **2b** MM, **3** not., **5** IN, JP, MW, **7a** SK, **8** not., **10** not., **11** not., **14** not.
Sanionia uncinata: **5** MW, **6** not.
Schistidium apocarpum: **13a** IN

- Schistidium brunnescens* subsp. *brunnescens*: **5** EM, **10** not.
Schistidium crassipilum: **1** not., **3** not., **5** JP, MW, **6** JP, **8** not., **10** IN, JP, MW, **11** not., **14** not.
Schistidium helveticum [LC-att]: **5** EM, **6** not., **10** not.
Schistidium robustum: **5** JK, EM, **6** JK, **14** EM
Sciuro-hypnum plumosum: **3** not.
Sciuro-hypnum populeum: **5** not., **8** not., **10** MW, **13a** IN, **14** not.
Serpoleskea confervoides [LC-att]: **5** JK, **8** SK, **14** JK
Sphagnum palustre: **4** not.
Sphagnum teres: **4** not.
Sphagnum warnstorffii [LC-att]: **4** EM
Streblotrichum convolutum: **5** not., **6** not., **7b** MW, **8** not., **10** not., **14** not.
Syntrichia calcicola: **10** MW
Syntrichia papillosa: **2a** not.
Syntrichia ruralis var. *ruralis*: **1** not., **2a** not., **3** not., **5** IN, MW, **6** JP, **8** not., **9b** not., **10** SK, **11** not., **13a** IN, **14** not.
Syntrichia virescens: **2a** not., **13b** MW
Taxiphyllum wissgrillii: **10** JP, **14** not.
Thamnobryum alopecurum: **10** SK
Thuidium assimile: **3** not., **5** SK, MW, **6** JP, **7b** not., **8** SK, **10** IN, **14** not.
Thuidium recognitum: **4** not., **5** JP
Thuidium tamariscinum: **3** not., **10** JP
Tomentypnum nitens [LR-nt]: **4** JK, SK, MM, EM
Tortella inclinata: **5** not., **6** JK, SK, MM, MW, **8** not., **10** EM, **11** SK
Tortella pseudofragilis (Thér.) Köckinger & Hedenäs²: **14** JK, EM
Tortella tortuosa var. *tortuosa*: **5** IN, JP, MW, **6** MW, **8** SK, **10** JK, **11** not., **14** not.
Tortella tortuosa var. *fragilifolia* (Jur.) Limpr.: **6** JK
Tortula acaulon var. *acaulon*: **2b** not., **7a** MW, **14** not.
Tortula caucasica: **2b** not.
Tortula lindbergii: **5** IN, MW, **7b** not., **8** not., **10** SK, **11** not.
Tortula muralis var. *aestiva*: **1** not.
Tortula muralis var. *muralis*: **1** not., **2a** not., **3** not., **5** JP, MW, **6** not., **8** not., **9a** not., **9b** not., **11** not., **14** not.
Tortula subulata: **1** not., **7b** not., **8** not., **14** not.
Trichodon cylindricus: **1** not., **3** EM, **7b** not.
Ulota bruchii: **5** MW, **6** not., **10** EM
Weissia brachycarpa: **2b** not., **3** not., **5** not.
Weissia longifolia: **2b** not.

² Taxon dosud rozlišovaný u nás jako *Tortella bambergeri*, který se však rozpadl na dva taxony (viz Köckinger & Hedenäs 2017), z nichž zatím byl u nás potvrzen pouze druh *T. pseudofragilis*.

Komentáře k významnějším nálezům

Grimmia anodon [EN]

- Žichovice: železniční viadukt ca 0,6 km VSV železniční stanice Žichovice, 49°16'07,1"N, 13°37'32,4"E, 435 m n. m., 21. 4. 2018 nedokladováno. Odhad velikosti populace ca 40 cm².
- Čepice: PR Čepičná, vápencové skály nad silnicí na jihovýchodním úpatí vrchu Chanovec ca 450 m VSV vrcholu, 49°16'19,5"N, 13°36'20,6"E, 460 m n. m., 21. 4. 2018 leg. J. Kučera (CBFS), E. Mikulášková (herb. E. Mikulášková). Odhad velikosti populace ca 80 cm².

V případě Žichovic se jedná o ověření lokality poprvé zjištěné J. Košnarem v roce 2006 (Kučera 2006). Tehdy dokumentovaná velikost populace byla ca 90 cm². Lokalita v PR Čepičná je nově zjištěná a jedná se tak již o třetí lokalitu v oblasti vápencových výchozů v Předšumaví.

Grimmia crinita [EN]

- Žichovice, severní a západní zeď zámku, 49°16'00,8"N, 13°37'22,5"E, resp. 49°15'58,5"N, 13°37'22,0"E, 450 m n. m., 21. 4. 2018 leg. M. Man (herb. M. Man), E. Mikulášková (herb. E. Mikulášková), I. Novotný (BRNM), P. Širka (herb. P. Širka), M. Wierzoń (KTU).

Revize lokality objevené v roce 1957 Z. Pilousem (Pilous 1961). Přestože Vondráček (1984, 1992) uvádí, že druh nebyl na zdi zámku v Žichovicích po novém omítnutí již ověřen, výskyt druhu na lokalitách Žichovice i Rabí byl v roce 1999 potvrzen J. Kučerou. Při monitoringu v roce 2007 byla dokumentovaná velikost populace odhadována na 10–20 dm² (Kučera 2007), místo bylo i při loňské revizi bez viditelných negativních vlivů.

Scapania aspera [VU]

- Hejná: PR Pučanka, severní svah, 250 m SSZ vrcholu a 400 m ZJZ kostela v Hejně, 49°17'10,4"N, 13°40'08,6"E, 540 m n. m., 22. 4. 2018 leg. J. Kučera (CBFS), E. Mikulášková (herb. E. Mikulášková).

Vzácný bazilifilní druh játrovky, z rezervace Pučanka však již dříve dokumentovaný (1966 leg. J. Duda, 2008 leg. J. Košnar & J. Kučera; cf. Kučera 2008).

Calliargon giganteum [VU]

- Soběšice: PR Na Volešku, ca 2 km SV Strašina, příkop v severní části rezervace, 49°11'25,7"N, 13°39'33,5"E, 648 m n. m., 20. 4. 2018 leg. J. Kučera (CBFS), E. Mikulášková (herb. E. Mikulášková). Velikost populace ca 2 m².

Druh s centrem rozšíření převážně na Českomoravské vrchovině, kde se nachází téměř polovina jeho lokalit. Hojnější výskyt byl zaznamenán také na Šumavě a ve Slavkovském lese, jinak se jedná spíše o ojedinělé výskyty. Nejbližšími lokalitami jsou okolí bývalé obce Zhůří na Šumavě a Smyslov na Blatensku (Štechová & al. 2017).

PODĚKOVÁNÍ

Podíl S. Kubešové a I. Novotného na předložené práci vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Moravské zemské muzeum (DKRVO, MK000094862).

LITERATURA

- Köckinger H. & Hedenäs L. (2017): A farewell to *Tortella bambergeri* (Pottiaceae) as understood over the last decades. – *Journal of Bryology* 39: 213–225.
- Kučera J. [ed.] (2006): Zajímavé bryofloristické nálezy VII. – *Bryonora* 37: 32–35.
- Kučera J. (2007): Zpráva o intenzivním monitoringu mechu *Grimmia crinita* na lokalitách Žichovice a Rabí v roce 2007. – Ms. [Depon in.: AOPK ČR Praha.]
- Kučera J. [ed.] (2008): Zajímavé bryofloristické nálezy XII. – *Bryonora* 42: 38–41.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- Pilous Z. (1961): 46. *Grimmia crinita* wieder in Böhmen. – In: Pilous Z., *Fragmenta bryologica* 41–50, *Preslia* 33: 284–285.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], *Květena České socialistické republiky* 1: 103–121.
- Štechová T., Holá E. & Bradáčová J. (2017): Metodika druhové ochrany bezcévných rostlin – metodika monitoringu rašeliništních mechorostů (Nmet č. 10807/ENV/17-690/630/17). – Ms. [Depon. in: AOPK ČR, Praha.]
- Vondráček M. (1984): Bryologische Charakteristik des Kalksteingebietes zwischen Sušice und Horažďovice. – *Folia musei rerum naturalium Bohemiae occidentalis, Botanica*, 20: 1–27.
- Vondráček M. (1992): Stav bryologického výzkumu a bryologický charakter fytochorionů v západních Čechách (Bryopsida). – *Sborník Západočeského muzea v Plzni, Příroda*, 83: 1–49.

MECHOROSTY ZAZNAMENANÉ BĚHEM 26. JARNÍHO SETKÁNÍ BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉ SEKCE ČBS NA ZLATOHORSKU V DUBNU 2019

Bryophytes recorded during the 26th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the CBS in the surroundings of the town of Zlaté Hory (western Czech Silesia) in April 2019

Magda Zmrhalová¹, Alžběta Manukjanová², Jan Kučera², Julie Jandová³, Svatava Kubešová^{4,5}, Eva Mikulášková⁵, Ivan Novotný⁴, Josef Plaček⁶, Pavel Širka⁷, Jana Tkáčiková⁸ & Eliška Vicherová⁹

¹Vlastivědné muzeum v Šumperku, Hlavní tř. 342/22, CZ-787 01 Šumperk, magda.zmrhalova@gmail.com; ²Jihočeská Univerzita, Katedra botaniky, Přírodovědecká fakulta, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice; ³Budovatelská 917, CZ-374 01 Trhové Sviny; ⁴Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Hvězdoslavova 29a, CZ-627 00 Brno; ⁵Masarykova Univerzita v Brně, Přírodovědecká fakulta, Ústav botaniky a zoologie, Kotlářská 2, CZ-611 37 Brno; ⁶Žárovice 74, CZ-798 03 Plumlov; ⁷Technická univerzita Zvolen, Lesnícka fakulta, Katedra fytoľogie, T. G. Masaryka 24, SK-960 01 Zvolen; ⁸Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; ⁹Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Východní Čechy, Správa CHKO Broumouso, Ledhujská 59, CZ-549 54 Police nad Metují

Abstract:

The 2019 Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the Czech Botanical Society explored the surroundings of the town of Zlaté Hory in the western part of Czech Silesia. A total of 208 bryophyte species (34 liverworts and 174 mosses) was recorded during the field excursions. One of them, *Buxbaunia viridis*, has been listed among vulnerable species of the Czech bryoflora, and another, *Atrichum tenellum*, has been categorized as a near threatened species.

Key words:

bryoflora, Czech Silesia, bryophytes, liverworts, mosses

ÚVOD

Již 26. jarní bryologicko-lichenologické setkání proběhlo ve dnech 25.–28. 4. 2019 na Zlatohorsku. Navštívené lokality leží v Jesenické geomorfologické oblasti, v celku Zlatohorská vrchovina, jejímž nejvyšším bodem je Příčný vrch s nadmořskou výškou 975 m (Demek et al. 1987). Podle fytogeografického členění (Skalický 1988) náleží část území k mezo-fytiku (74a. Vidnavsko-osoblažská pahorkatina), část území jižně od Zlatých Hor je součástí oreofytika (97. Hrubý Jeseník). Klima Zlatohorska je ze severu ovlivněno rovinou Slezské nížiny a z jihu masivem Hrubého Jeseníku. Podle klimatickogeografického členění je Zlatohorsko součástí klimatické chladné oblasti CH7, pro niž je charakteristické velmi krátké až krátké léto, mírně chladné jaro a mírný podzim, mírná a mírně vlhká zima (Quitt 1971). Geologicky je širší okolí Zlatých Hor tvořeno devonskými horninami tzv. vrbenských vrstev, jež prošly složitým metamorfně-tektonickým vývojem. Nejrozšířenějšími horninami jsou kvarcity, chloritové, muskovitické a zelené břidlice, mramory, fylity a horniny vzniklé metamorfózou kyselých vulkanitů. V těsné blízkosti kvarcitů nebo přímo v nich se nacházejí významné akumulace rud mědi, olova, zinku, stříbra a zlata (Fojt et al. 2001). Polymetalické rudy, zlato a stříbro se těžily mezi obcemi Zlaté Hory, Heřmanovice, Horní Údolí a Ondřejovice (Fojt & Večeřa 2000).

Bryologicky není Zlatohorsko dostatečně probádaným územím, častěji se údaje o výskytu mechorostů vztahují k botanicky atraktivnějším lokalitám v okolí, jako je Rejvíz, Vrbno pod Pradědem a Krnov. Několik bryologických údajů ze Zlatých Hor (dříve Zuckmantel) publikoval např. J. Kalmus a J. Milde, oba mj. zmiňují výskyt mechu *Hookeria lucens* mezi Ondřejovicemi a Zlatými Horami (Kalmus 1867, Milde 1869). K. G. Limpricht uvádí ze Zlatých Hor např. mech *Aloina aloides* var. *ambigua* (Limpricht 1890). Další informace o výskytu mechorostů v okolí Zlatých Hor najdeme v práci F. Matouschka (Matouschek 1904) a později J. Jedličky, který publikoval nálezy J. Svobody (Jedlička 1950). Nálezy několika druhů jätrovek z tohoto území, jako jsou např. *Diplophyllum obtusifolium*, *Scapania nemorea*, *Solenostoma gracillimum*, publikovali J. Duda a J. Váňa, kteří v letech 1968–1995 zpracovali rozšíření jätrovek v bývalém Československu (Duda 1970, 1980, Váňa 1971). V poslední době se na Zlatohorsku zabývali epifytickými zástupci čeledi Orthotrichaceae L. Číhal, J. Halfar a V. Plášek (Číhal & Plášek 2012, Halfar & Plášek 2014). Na území důlního díla Žebračka u Zlatých Hor zjistily M. Kyselá a M. Táborská z významnějších druhů mechorostů jätrovku *Isopaches bicrenatus* a mech *Discelium nudum* (Kyselá & Táborská 2015).

Seznam navštívených lokalit [List of visited localities]

Zeměpisné souřadnice jsou uvedeny v systému WGS-84.

1. Zlaté Hory, skály na JZ svahu při odbočce na Petrovice pod kaplí sv. Rocha – Mnichův kámen podél zelené turistické značky (50°15'29"N, 17°24'02"E – 50°15'28"N, 17°24'45"E), kv. 5770a, 5770b, ca 450–570 m n. m., 25. 4. 2019.
2. Ondřejovice, kamenolom, vápencové a fylitové skály Z a JZ od lomu (50°15'32"N, 17°21'38"E – 50°15'22"N, 17°21'16"E), kv. 5770a, 450–470 m n. m., 26. 4. 2019.
3. Ondřejovice, údolí Olešnice S od Zlatokopeckého skanzenu (50°15'08"N, 17°22'00"E – 50°15'14"N, 17°22'00"E), kv. 5770a, 450 m n. m., 26. 4. 2019.
4. Dolní Údolí, údolí Olešnice J od obce (50°14'02"N, 17°20'42"E – 50°13'51"N, 17°20'39"E), kv. 5770c, 540–550 m n. m., 27. 4. 2019.
5. Horní Údolí, bývalý kamenolom ca 250 m JV od kostela v obci (50°12'56"N, 17°21'21"E), okolí silnice a potoka tamtéž, kv. 5770c, 560 m n. m., 27. 4. 2019.
6. Horní Údolí, modře značená turistická stezka kolem kaplí sv. Anny a sv. Marty k bývalému dolu Velké pinky (50°13'01"N, 17°21'40"E – 50°13'19"N, 17°22'26"E), kv. 5770c, 720–920 m n. m., 27. 4. 2019.
7. Horní Údolí, bývalý důl Velké pinky ca 1,5 km VSV od kostela v obci (50°13'22"N, 17°22'19"E), kv. 5770c, 930 m n. m., 27. 4. 2019.
8. Zlaté Hory, Zámecký vrch, skalky v údolí Zámeckého potoka (50°14'11"N, 17°23'15"E – 50°14'10"N, 17°23'12"E), kv. 5770c, 570–590 m n. m., 28. 4. 2019.
9. Zlaté Hory, Zámecký vrch, zřícenina hradu Edelstein (50°14'11"N, 17°23'01"E – 50°14'12"N, 17°22'55"E), kv. 5770c, 655–680 m n. m., 28. 4. 2019.
10. Zlaté Hory, Výrův kámen (50°13'54"N, 17°23'14"E), 5770c, 730 m n. m., 28. 4. 2019.
11. Zlaté Hory, rekreační areál Bohemaland (50°14'49"N, 17°23'25"E), kv. 5770a, 470 m n. m., 28. 4. 2019.
12. Zlaté Hory, kostel Marie Pomocné na SSV svazích Příčného vrchu (975 m) J města, kamenná zídka před kostelem, skála a její okolí za kostelem (50°13'34"N, 17°23'42"E, 50°13'34"N, 17°23'46"E), kv. 5770c, 715 m n. m., 28. 4. 2019.

Přehled nalezených druhů mechorostů [List of recorded species]

Nomenklatura mechorostů a kategorie ohrožení jsou sjednoceny podle práce Kučera et al. (2012) s výjimkou druhů v seznamu neuvedených, jež

jsou s autorskými zkratkami. Čísly jsou označeny lokality podle výše uvedeného seznamu, počátečními písmeny jmen jednotlivých nálezců jsou označeny jejich herbářové doklady: JJ – Julie Jandová, SK – Svatava Kubešová, JK – Jan Kučera, EM – Eva Mikulášková, IN – Ivan Novotný, JP – Josef Plaček, PŠ – Pavel Širka, JT – Jana Tkáčiková a MZ – Magda Zmrhalová. Herbářové doklady jsou uloženy v herbářích institucí BRNM (IN, SK), CBFS (JK), FMM (JT), SUM (MZ) a v soukromých herbářích (JJ, EM, JP, PŠ). Mezinárodní akronymy veřejných herbářů jsou uvedeny podle seznamu Index herbariorum (Vozárová & Sutorý 2001). Zkratkou not. jsou označeny údaje nedoložené herbářovou položkou. U ohrožených taxonů jsou zkratkou uvedeny kategorie ohrožení (VU – zranitelné taxony, LR-nt – taxony blízké ohrožení). Kategorie je uvedena i u taxonů neohrožených vyžadujících pozornost (LC-att). Tyto taxony jsou zvýrazněny tučně.

Játrovky [liverworts]:

Aneura pinguis: **3** not.; **4** JP

Barbilophozia hatcheri: **6** MZ

Bazzania trilobata: **8** SK

Blasia pusilla: **6** SK, PŠ

Calypogeia azurea: **6** EM, JP, PŠ

Calypogeia integristipula: **7** PŠ, JT; **10** not.

Cephalozia bicuspidata: **6** EM, JP; **7** not.; **8** IN

Cephalozia lunulifolia: **7** not.

Cephaloziella divaricata: **6** MZ; **7** not.

Cephaloziella rubella: **6** EM, JT

Chiloscyphus coadunatus: **2** JT; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** JP

Chiloscyphus polyanthos: **3** PŠ, JT

Chiloscyphus profundus: **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.; **9** not.; **10** not.

Conocephalum conicum: **5** not.

Conocephalum salebrosum: **3** EM, PŠ; **5** MZ

Diplophyllum albicans: **7** JP

Frullania dilatata: **1** not.; **3** not.; **4** JT, MZ

Lepidozia reptans: **6** not.; **7** JT, MZ; **8** not.; **10** not.

***Lophozia ventricosa* var. *silvicola* (LC-att): **6** PŠ**

Marchantia polymorpha subsp. *polymorpha*: **3** JK; **5** not.; **11** IN

Marchantia polymorpha subsp. *ruderalis*: **4** not.; **5** not.; **6** JP, PŠ

Metzgeria furcata: **1** not.; **4** MZ; **5** MZ; **9** not.; **12** not.

Nardia scalaris: **7** not.

Orthocaulis attenuatus: **6** SK, JT; **7** not.; **10** not.

Pellia endiviifolia: **3** not.

Pellia sp.: **3** SK; **4** not.

Plagiochila asplenoides: **3** not.

Plagiochila porelloides: **1** not.; **2** SK, MZ; **5** SK, MZ; **8** IN, JP; **9** not.

Porella platyphylla: **1** not.; **2** SK, JT; **4** not.; **5** not.; **9** MZ; **12** MZ
Pseudolophozia sudetica: **7** PŠ
Ptilidium ciliare: **7** MZ
Ptilidium pulcherrimum: **6** JT; **7** JP, MZ
Radula complanata: **2** MZ; **3** not.; **4** IN; **9** not.
Scapania umbrosa: **6** not.

Mechy [mosses]:

Abietinella abietina var. *abietina*: **2** not.
Alleniella besseri: **1** not.
Alleniella complanata: **9** MZ
Aloina rigida: **2** JK, EM, JT, MZ
Amblystegium serpens: **1** not.; **2** not.; **4** IN; **5** not.; **8** not.; **9** not.; **12** not.
Amphidium mougeotii: **3** EM, PŠ, JT
Andreaea rupestris: **3** not.; **8** SK, JT
Anomodon attenuatus: **1** not.; **4** MZ; **7** JP
Anomodon viticulosus: **2** not.; **9** MZ
***Atrichum tenellum* (LR-nt)**: **6** JK, SK, EM, PŠ, JT, MZ
Atrichum undulatum: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** MZ; **7** JP; **8** IN; **9** not.
Barbula unguiculata: **2** IN, JT; **3** not.; **5** JT, MZ; **6** MZ
Bartramia pomiformis: **1** not.
Brachytheciastrum velutinum: **1** not.; **2** JT; **3** not.; **4** IN; **5** not.; **8** MZ; **9** JT
Brachythecium albicans: **2** not.; **8** not.
***Brachythecium campestre* (LC-att)**: **2** SK
Brachythecium glareosum: **2** not.; **5** SK, EM
Brachythecium rivulare: **1** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.
Brachythecium rutabulum: **1** not.; **2** JT; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **8** IN; **10** not.
Brachythecium salebrosum: **2** JT; **3** not.; **4** SK; **5** not.; **6** not.; **8** MZ
Brachythecium tommasinii var. *tommasinii*: **1** not.; **3** not.; **5** EM, MZ
Bryoerythrophyllum recurvirostrum: **1** not.; **2** MZ; **3** not.; **4** SK; **6** EM, JT, MZ; **8** not.; **9** PŠ
Bryum argenteum: **2** IN; **4** not.; **6** not.
Bryum caespiticium: **2** IN, JT; **11** IN
Bryum capillare: **1** not.; **3** not.; **4** MZ; **8** not.
Bryum moravicum: **1** not.; **3** not.; **4** JT; **7** JP; **9** not.
Bryum pallens: **6** JT
Bryum rubens: **3** EM; **5** SK
***Buxbaumia viridis* (VU)**: **8** SK
Calliergonella cuspidata: **2** not.; **3** not.
Campyliadelphus chrysophyllus: **2** JT
Ceratodon purpureus: **1** not.; **2** IN, MZ; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **8** MZ
Cirriphyllum piliferum: **2** JT; **4** not.; **5** not.
Climacium dendroides: **3** SK
Cratoneuron filicinum: **1** not.; **3** not.; **4** SK, JT, MZ; **5** not.; **8** not.

- Ctenidium molluscum*: **6** SK, MZ
Cynodontium polycarpon: **1** not.; **3** not.; **4** not.; **6** MZ; **7** not.; **8** JT; **10** MZ
Cynodontium strumiferum: **8** SK; **10** JT
Dicranella heteromalla: **1** not.; **3** JT; **4** not.; **6** not.; **7** JT; **8** IN; **10** not.
Dicranella rufescens: **6** EM, PŠ, JT
Dicranella schreberiana: **5** SK
Dicranella staphylina: **5** not.
Dicranella varia: **2** IN, PŠ, JT; **5** not.; **11** IN
Dicranodontium denudatum: **6** SK, PŠ; **8** MZ; **10** not.
Dicranoweisia cirrata: **1** not.
Dicranum montanum: **1** not.; **3** JT; **6** JT; **7** MZ; **8** not.; **10** not.
Dicranum polysetum: **3** not.; **6** SK, JT, MZ
Dicranum scoparium: **1** not.; **3** not.; **4** not.; **5** not.; **6** MZ; **7** JJ, JK, SK; **8** not.; **10** not.
Didymodon fallax: **2** IN, JT, PŠ; **5** not.; **8** not.
Didymodon insulanus: **2** JJ
Didymodon rigidulus: **2** EM, IN; **4** not.; **5** not.; **6** JT, MZ; **9** JT, MZ
Dichodontium pellucidum: **3** not.; **5** not.
***Diphyscium foliosum* (LC-att)**: **1** not.; **3** not.
Distichium capillaceum: **5** JT; **6** not.
Ditrichum heteromallum: **6** not.
Drepanocladus aduncus: **2** not.
Encalypta streptocarpa: **1** not.; **2** IN, JT; **4** not.; **5** MZ; **6** MZ; **8** not.; **9** not.; **12** not.
Encalypta vulgaris: **2** not.
Eurhynchium angustirete: **3** not.; **8** IN, MZ
Fissidens dubius var. *dubius*: **1** not.; **5** not.
Funaria hygrometrica: **1** not.; **2** JP, JT; **4** not.; **5** not.; **6** MZ
Grimmia donniana: **6** EM, PŠ, JT, MZ
Grimmia hartmanii: **1** not.; **3** not.; **4** SK, MZ; **8** not.; **9** MZ
Grimmia longirostris: **1** not.; **3** not.
Grimmia muehlenbeckii: **1** not.
Grimmia pulvinata: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **6** MZ; **12** MZ
Gymnostomum aeruginosum: **5** EM, MZ
Hedwigia ciliata: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** SK, JT, MZ; **8** SK; **9** MZ
Herzogiella seligeri: **1** not.; **3** not.; **4** not.; **5**n ZM; **6** not.; **8** IN; **9** not.
Heterocladium heteropterum: **3** PŠ, MZ
Homalia trichomanoides: **12** not.
Homalothecium sericeum: **1** not.; **2** SK, JT; **4** IN; **5** JP, JT, MZ; **7** JP; **9** not.
Homomallium incurvatum: **1** not.; **2** EM, JT, MZ; **9** JT, MZ
Hygroamblystegium fluviatile: **3** SK
Hygrohypnum luridum: **3** JT; **5** not.
Hylocomium splendens: **4** not.; **7** MZ
Hypnum andoi: **1** not.; **3** EM, JP, MZ; **4** not.; **6** not.; **8** MZ; **9** JT; **10** MZ
Hypnum cupressiforme var. *cupressiforme*: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** IN;

5 not.; **6** not.; **7** not.; **8** not.; **9** not.; **10** MZ; **12** not.

Hyprnum jutlandicum: **10** MZ

Isothecium alopecuroides: **1** not.; **3** not.; **4** SK, MZ; **6** not.; **8** not.; **9** JT

Kindbergia praelonga: **3** not.

Leptobryum pyriforme: **5** EM, PŠ, JT, MZ; **11** not.

Leskea polycarpa: **1** not.; **4** not.

Leucodon sciuroides: **1** not.; **2** SK; **5** JT

Mnium hornum: **1** not.; **3** PŠ; **7** JP; **8** SK, IN, MZ

Mnium marginatum: **2** PŠ, JT, MZ; **3** not.; **4** JP, MZ; **5** MZ

Mnium spinulosum: **5** MZ

Mnium stellare: **4** PŠ; **5** SK, MZ; **9** MZ; **12** MZ

Nyholmia obtusifolia: **2** MZ; **3** JP, JT; **4** IN, JT, MZ; **8** not.

Orthodontium lineare: **6** SK, JT; **7** PŠ; **10** MZ

Orthotrichum affine var. *affine*: **1** not.; **2** not.; **3** JP, JT; **4** IN, MZ; **5** MZ; **8** MZ; **9** not.

Orthotrichum anomalum: **1** not.; **2** MZ; **4** not.; **9** not.; **12** MZ

Orthotrichum cupulatum var. *cupulatum*: **2** not.; **4** IN;

Orthotrichum diaphanum: **1** not.; **2** MZ; **4** not.; **8** MZ

***Orthotrichum lyellii* (LC-att): 8 JJ**

Orthotrichum pumilum: **3** MZ; **4** MZ; **9** not.

Orthotrichum pumilum var. *schimperii* (Hammar) Hinn.: **2** JK, EM, JT; **4** JK, IN, MZ

Orthotrichum pallens: **1** not.; **4** IN; **9** not.

Orthotrichum speciosum: **1** not.; **2** not.; **3** SK; **4** not.; **9** MZ

***Orthotrichum striatum* (LC-att): 4 JK, EM, JP, MZ; 9 MZ**

Oxyrrhynchium hians: **1** not.; **2** JT; **4** not.; **5** MZ; **8** not.

***Oxystegus tenuirostris* (LC-att): 1 not.**

Palustriella commutata: **4** JK

Palustriella falcata: **3** JK, JT; **4** not.

Paraleucobryum longifolium: **1** not.; **3** JP, MZ; **4** SK; **8** not.; **10** not.

Plagiomnium affine: **2** JP, JT; **3** JP; **4** not.; **5** not.; **6** not.; **8** IN

Plagiomnium cuspidatum: **1** not.; **2** not.; **3** not.; **4** SK; **5** MZ; **8** not.; **9** not.

***Plagiomnium elatum* (LC-att): 2 not.**

Plagiomnium rostratum: **11** IN

Plagiomnium undulatum: **2** JT; **3** not.; **4** SK; **5** SK; **9** not.

Plagiothecium cavifolium: **1** not.; **3** JP; **4** not.; **5** JT; **8** not.; **9** not.; **10** not.

Plagiothecium curvifolium: **1** not.; **6** SK, MZ; **7** not.; **8** not.; **10** MZ

Plagiothecium denticulatum var. *denticulatum*: **1** not.; **3** JP; **8** not.

Plagiothecium laetum: **3** JP, MZ; **6** not.; **8** IN; **10** MZ

Plagiothecium nemorale: **1** not.; **3** not.; **5** MZ

Plagiothecium succulentum: **3** not.; **9** MZ; **12** MZ

Plagiothecium undulatum: **6** SK, PŠ, JT, MZ; **7** not.

Platygyrium repens: **1** not.; **3** not.; **4** MZ; **8** not.

Pleurozium schreberi: **3** not.; **6** not.; **7** not.; **10** not.

Pogonatum aloides: **9** PŠ

- Pogonatum urnigerum*: 6 not.
Pohlia annotina: 6 JT; 9 MZ
Pohlia cruda: 1 not.; 3 JP; 8 not.
Pohlia nutans subsp. *nutans*: 1 not.; 3 JT, 6 not.; 8 not.; 10 not.
Pohlia wahlenbergii: 1 not.; 3 JP; 5 not.; 8 not.; 12 MZ
Polytrichum commune: 6 SK, MZ
Polytrichum formosum: 1 not.; 3 SK; 4 JK, MZ; 6 not.; 7 JK; 8 IN; 9 not.; 10 not.
Polytrichum juniperinum: 6 not.
***Polytrichum pallidisetum* (LC-att)**: 7 JJ, JK
Pseudoleskeella nervosa: 1 not.; 2 SK, JT; 4 SK, JT; 9 JT, MZ
Pseudoscleropodium purum: 2 JP, JT
Pseudotaxiphyllum elegans: 1 not.; 3 SK, EM; 6 not.; 7 JT; 8 IN; 10 not.
Pterigynandrum filiforme: 1 not.; 8 not.; 9 JT, MZ
***Ptilium crista-castrensis* (LC-att)**: 6 JK, SK, EM, PŠ, JT, MZ
Pylaisia polyantha: 1 not.; 2 SK; 3 JT; 4 IN, MZ; 5 MZ; 8 not.; 9 not.; 11 not.
Racomitrium heterostichum: 8 PŠ, JT
Rhabdoweisia fugax: 1 not.; 3 JP; 4 not.
Rhizomnium punctatum: 1 not.; 3 JP; 5 not.; 6 not.; 8 not.
Rhynchostegium murale: 2 not.; 5 not.
Rhynchostegium riparioides: 3 not.; 4 MZ; 5 not.
Rhytidiadelphus loreus: 6 JT; 7 SK, JT, MZ
Rhytidiadelphus squarrosus: 3 not.; 4 not.; 6 MZ
***Rhytidiadelphus subpinnatus* (LC-att)**: 3 JK, JP, PŠ; 6 SK, EM, JT, MZ
Rhytidiadelphus triquetrus: 3 not.; 6 not.
Sanionia uncinata: 3 SK; 6 not.; 8 not.
Schistidium apocarpum: 1 not.; 2 not.; 4 IN; 6 MZ; 9 EM, MZ
Schistidium crassipilum: 1 not.; 2 PŠ, JT; 4 not.; 5 not.; 6 not.; 9 not.
Schistidium dupretii: 2 JT; 4 JT; 6 not.; 7 JK, EM
Schistidium robustum: 6 JJ
Schistostega pennata: 7 PŠ; 10 MZ
Sciuro-hypnum curtum: 3 SK, EM; 6 EM, PŠ, MZ; 7 MZ; 9 JT, MZ; 12 MZ
Sciuro-hypnum populeum: 1 not.; 3 SK, JT; 4 SK, IN, MZ; 5 JT; 6 not.; 9 not.; 12 not.
Sciuro-hypnum reflexum: 9 JT
Seligeria donniana: 5 EM
Sphagnum capillifolium: 6 not.
Sphagnum girgensohnii: 6 not.; 7 not.
Streblotrichum convolutum: 2 IN, JT, MZ; 4 SK; 5 not.; 8 not.; 11 IN
Syntrichia papillosa: 1 not.; 4 JT, MZ
Syntrichia ruralis var. *ruralis*: 1 not.; 2 not.; 4 not.; 5 JT, MZ; 9 MZ; 12 not.
Syntrichia virescens: 2 SK
Taxiphyllum wissgrillii: 1 not.; 2 not.; 9 not.
Tetraphis pellucida: 3 not.; 4 not.; 5 not.; 6 SK; 7 JT; 8 SK; 10 not.
Thuidium assimile: 2 JT; 3 JP

Tortella tortuosa: **5** JT, MZ; **6** not.
Tortula acaulon var. *pilifera*: **2** IN
Tortula muralis var. *muralis*: **2** JT; **6** SK; **9** not.
Tortula subulata: **1** not.; **2** not.; **9** MZ
Tortula truncata: **2** IN
Trichodon cylindricus: **3** not.
Ulota bruchii: **3** not.; **4** EM
Ulota crispa: **8** not.
***Ulota crispula* Bruch** (→ LC-att) **3** JT
***Ulota intermedia* Schimp.** (→ LC-att) **3** EM
Weissia sp.: **1** not.

Komentáře k významnějším nálezům

***Buxbaumia viridis* [VU]**

Zlaté Hory: údolí Zámeckého potoka 2,6 km ca JJV od železniční stanice Zlaté Hory [50° 14' 11"N, 17° 23' 15"E], kv. 5770c, 575 m n. m., okraj lesa tvořeného buky a smrky, na břehu lesní cesty, 28. 4. 2019 not. E. Mikulášková, J. Tkáčiková, leg. S. Kubešová (BRNM 820150). Velikost populace: čtyři štěty bez tobolky, tři zralé tobolky, ve vzdálenosti 30 cm další dvě zralé (ale usychající) tobolky. Doprovodné druhy: *Hypnum cupressiforme*, *Pohlia nutans* subsp. *nutans* a *Polytrichum formosum*.

Nová lokalita šikoušku v sousedství Rychlebských hor a Hrubého Jeseníku, kde jsou nálezy tohoto druhu časté. Nejbližší známá lokalita leží cca 6,5 km SZ od místa nálezu v tzv. Salisovském lese mezi obcemi Mikulovice a Salisov (kv. 5770a; Zmrhalová 2009, Zmrhalová et al. 2010).

***Atrichum tenellum* [LR-nt]**

Zlaté Hory: Horní Údolí, okraj modře značené turistické stezky pod kaplí sv. Anny [50° 13' 04"N, 17° 21' 48"E], 5770c, 750 m n. m., 27. 4. 2019 leg. J. Kučera (CBFS 20894, 20895), S. Kubešová (BRNM), E. Mikulášková (herb. E. Mikulášková), P. Šírka (herb. P. Šírka), J. Tkáčiková (FMM), M. Zmrhalová (SUM).

Poměrně řídké zaznamenávaný mech rostoucí na vlhkých, kyselých půdách na okrajích cest, pasekách, březích toků, v příkopech apod. Nejbližší byl v minulosti uváděn z nedalekého Rejvízu (Podpěra 1906) a od Krnova (Hein 1874). Na Jeseníku byl zaznamenán v kaolinovém dolu u Vidnavy (Plášek 1997, Plášek et al. 2004).

***Ptilium crista-castrensis* [LC-att]**

Zlaté Hory: Horní Údolí, okraj modře značené turistické stezky pod kaplí sv. Anny [50° 13' 01"N, 17° 21' 42"E], 5770c, 730 m n. m., 27. 4. 2019 leg. J. Kučera (CBFS 20893), S. Kubešová (BRNM), E. Mikulášková (herb. E. Mikulášková), P. Šírka (herb. P. Šírka), J. Tkáčiková (FMM), M. Zmrhalová (SUM).

Dříve hojný druh (Podpěra 1905, Šmarda 1952) jehličnatých a suťových lesů a mechatých sutí, dnes se v České republice vyskytuje ojediněle až vzácně, přednostně v horských polohách. Z okolí Zlatých Hor byl uváděn v polovině minulého století (Jedlička 1950). Výrazný úbytek tohoto mechu během několika posledních desetiletí může být způsoben změnou klimatu

(vyšší teploty a současně nižší humidita), jak bylo pozorováno také ve východní a severní Evropě (Popov & Makukha 2019).

ZÁVĚR

Během jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS ve Zlatých Horách bylo nalezeno celkem 208 druhů mechorostů, z toho bylo 34 játrovek a 174 mechů. V území, které dosud není dostatečně bryologicky prozkoumáno, byly zaznamenány v převážné většině běžné, neohrožené druhy mechorostů, z nichž 10 je v české bryoflore řazeno mezi druhy vyžadující pozornost (kategorie LC-att): *Lophozia ventricosa* var. *silvicola*, *Brachythecium campestre*, *Diphyscium foliosum*, *Orthotrichum lyellii*, *Orthotrichum striatum*, *Oxystegus tenuirostris*, *Plagiomnium elatum*, *Polytrichum pallidisetum*, *Ptilium crista-castrensis* a *Rhytidiadelphus subpinnatus*. Nejhodnotnější jsou nálezy zranitelného mechu *Buxbaumia viridis* (VU) a druhu z kategorie blízkých ohrožení, *Atrichum tenellum* (LR-nt).

PODĚKOVÁNÍ

Podíl S. Kubešové a I. Novotného na předložené práci vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Moravské zemské muzeum (DKRVO, MK000094862).

LITERATURA

- Číhal L. & Plášek V. (2012): Critical evaluation of epiphytic mosses from Orthotrichaceae family in the Hrubý Jeseník Mts (Northern Moravia, Czech Republic). – *Časopis Slezského muzea*, ser. A, 61: 113–122.
- Demek J. et al. (1987): Zeměpisný lexikon. Hory a nížiny. – Academia, Praha.
- Duda J. (1970): *Scapania nemorea* (L). Grolle. – In: Duda J. & Váňa J., Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei – VIII, *Časopis Slezského muzea*, ser. A, 19: 170–182.
- Duda J. (1980): *Diplophyllum obtusifolium* (Hook) Dum. – In: Duda J. & Váňa J., Rozšíření játrovek v Československu – XXIX, *Časopis Slezského muzea*, ser. A, 29: 223–228.
- Fojt B. & Večeřa J. (2000): Zlaté Hory ve Slezsku – největší rudní revír v Jeseníkách. Část 1.: A. Historie těžby B. Přehled literárních poznatků. – *Acta Musei Moraviae, sci. geol.*, 85: 3–45.
- Fojt B., Hladíková J. & Kalenda F. (2001): Zlaté Hory ve Slezsku – největší rudní revír v Jeseníkách. Část 2.: C. Geologie D. Mineralogie E. Geochemie stabilních izotopů. – *Acta Musei Moraviae, sci. geol.*, 86: 3–58.
- Halfar J. & Plášek V. (2014): Recent findings of the epiphytic mosses from Orthotrichaceae family in Zlatohorská vrchovina highlands (Silesia, Czech Republic). – *Acta Musei Silesiae, sci. natur.*, 63: 123–138.
- Hein T. (1874): Beiträge zur Laubmoosflora des Troppauer Kreises. – In: Anonymus, Jahres-Bericht über die Staats-Ober-Realschule in Troppau für das Schuljahr 1873–74: 3–33, Troppau.
- Jedlička J. (1950): Nové stanoviště játrovky *Ricciella pseudo-Frostii* (Schiffner) Al. Braun na Moravě. – *Vlastivědný věstník moravský* 5: 183–184.

- Kalmus J. (1867): Vorarbeiten an einer Cryptogamenflora von Mähren und österr. Schlesiens. IV. Laubmoose (I. Serie). – Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn 5 (1866): 184–237.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.
- Kyselá M. & Táborská M. (2015): Bryologický průzkum bývalého důlního díla Žebračka u Zlatých Hor. – Zprávy Vlastivědného muzea v Olomouci, přír. vědy, 309: 26–34.
- Limpricht K. G. (1890): Die Laubmoose Deutschlands, Oesterreichs und der Schweiz. I. Abteilung: Sphagnaceae, Andreaeae, Archidiaceae, Bryineae (Cleitocarpae, Stegocarpae [Acrocarpae]). – In: Grunow A., Fischer A., Hauck F., Limpricht G., Luerssen Ch., Migula W., Rehm H., Richter P. & Winter G., Dr. L. Rabenhorst's Kryptogamen-Flora von Deutschland, Oesterreich und der Schweiz. Ed. 2: 1–836, Leipzig.
- Matouschek F. (1904): Bryologisch-floristische Beiträge aus Mähren und oest. Schlesien III. – Verhandlungen des Naturforschenden Vereines in Brünn 42: 5–24.
- Milde J. (1869): Bryologia silesiaca. Laubmoos-Flora von Nord- und Mittel-Deutschland, unter besonderer Berücksichtigung Schlesiens und mit Hinzunahme der Floren von Jütland, Holland, der Rheinpfalz, von Baden, Franken, Böhmen, Mähren und der Umgegend von München. – Leipzig.
- Plášek V. (1997): Vidnavský kaolinový důl – zajímavá bryologická lokalita. – Časopis Slezského muzea, ser. A, 46: 50–52.
- Plášek V., Kučera J. & Zmrhalová M. (2004): Mechorosty zaznamenané v průběhu 11. jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce v Rychlebských horách. – Bryonora 33: 12–19.
- Podpěra J. (1905): Výsledky bryologického výzkumu Moravy za rok 1903/4. – Věstník Klubu přírodovědeckého v Prostějově 7: 3–30.
- Podpěra J. (1906): Výsledky bryologického výzkumu Moravy za rok 1905/6. – Zprávy Kommissie pro přírodovědecké prozkoumání Moravy, odd. bot., 2: 1–82.
- Popov S. Yu. & Makukha Yu. A. (2019): Distribution patterns of *Ptilium crista-castrensis* (Bryophyta, Hypnaceae) in the East European Plain and Eastern Fennoscandia. – Nature Conservation Research 4/1: 93–98.
- Quitt E. (1971): Klimatické oblasti Československa. – Studia Geographica 16: 1–73.
- Skalický V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: Hejný S. & Slavík B. [eds], Květena České socialistické republiky 1: 103–121.
- Šmarda J. (1952): Mechorosty Hrubého Jeseníku. – Přírodovědecký sborník Ostravského kraje 13: 447–488.
- Váňa J. (1971): *Jungermannia gracillima* Smith. – In: Duda J. & Váňa J., Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei – X, Časopis Slezského muzea, ser. A, 20: 97–106.
- Zmrhalová M. (2009): Monitoring evropsky významného druhu *Buxbaumia viridis*, Jeseníky. – Ms. [Depon. in: AOPK ČR, Praha.]
- Vozárová M. & Sutory K. (2001): Index herbariorum Reipublicae bohemicae et Reipublicae slovacae. – Zprávy České botanické společnosti 36, suppl. 2001/1 & Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti 23, suppl. 7: 1–95.
- Zmrhalová M., Koval Š. & Holá E. (2010): Nové poznatky o výskytu mechu šikouška zeleného. – Ochrana přírody 2010/3: 24–26.

SOUPIS FOTOGRAFICKÝCH PORTRÉTŮ VÝZNAČNÝCH BRYOLOGŮ ZE SBÍRKY ZDEŇKA PILOUSE

List of photographic portraits of outstanding bryologists from the collection of Zdeněk Pilous

Zdeněk Soldán

*Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky,
Benátská 2, CZ-128 00 Praha 2; e-mail: sold@natur.cuni.cz*

Abstract:

Czech bryologist Zdeněk Pilous (1912–2000) compiled a collection of photographic portraits of prominent foreign as well as outstanding Czechoslovak bryologists. This contribution contains an alphabetic list of 124 bryologists captured in the photographs in his collection. Scans of the portraits are available upon request.

Key words:

bryology, historical photos, scanned photos

Zdeněk Pilous byl rozhodně velmi výraznou postavou české, potažmo československé bryologie. Dovolím si citovat pasáž příspěvku uveřejněného u příležitosti jeho úmrtí v tomto zpravodaji a platnou i v současnosti (Buryová 2002): „Naše mechy. Ilustrovaný klíč k určování mechů československých (1948); Klíč k určování mechorostů ČSR spolu s J. Dudou (1960); Mechy rašelínkovité (1972) jako první díl Flóry ČSSR, série C. To jsou vrcholky ledovce, díla v Čechách dodnes nepřekonaná, doposud jediné existující souborné určovací pomůcky v českém jazyce.“

Zdeněk Pilous se narodil 5. 11. 1912 v Březových Horách u Příbrami a zemřel 30. 12. 2000. Byl absolventem učitelského ústavu v Příbrami. Po ukončení studií nastoupil na místo učitele do obce Nezбудská Lúčka na Slovensku a po roce 1938 působil jako učitel na Libochovicku. Současně složil zkoušky pro vyučování na druhém stupni a od roku 1945 se stal středoškolským pedagogem v Hostinném. V letech 1965–1972 pak působil jako vědecký pracovník Muzea v Podkrkonoší v Trutnově. Zabýval se fytogeografií, taxonomií a ekologií mechorostů. Objevil několik desítek nových druhů pro československou bryofloru a shromáždil velmi obsáhlý

bryologický herbář (především mechy), který je v současnosti deponován v Národním muzeu v Praze (PR).

Měl jsem možnost pana Pilouse několik let před jeho smrtí navštívit v podkrkonošském Hostinném. Zde mě v rodinném domku přátelsky uvedl do svého „mechového království“ v podobě malé podkrovní místnosti přeplněné balíky s herbářovými položkami a „naštosovanými“ sloupy knih a separátů. A můj další nesmazatelný dojem z návštěvy – stěny, respektive zbylé, tj. balíky nezastavěné, části stěn pokojíku pokryté nespočetnými portréty význačných světových bryologů.

Moje druhá, pozdější návštěva Hostinného už byla smutná. Po skonu pana Pilouse jsem se podílel na převozu jeho herbáře do Národního muzea v Praze. Při této události jsem dostal od jeho syna Vlastimila velkorysou nabídku, respektive dar převzít otcovu sbírku portrétů význačných domácích i zahraničních bryologů. V dnešní „internetové“ době není většinou problém získání přehrášle informací o všemožném, tedy i fotografické podobě kdekoho. Ale...

Impulsem k vytvoření tohoto sdělení byl nedávný dotaz kolegy I. Novotného z Moravského zemského muzea v Brně, zda náhodou nemám fotografii bryologa Rudolfa Vaňka, kterou nelze prostřednictvím internetu získat a kterou by uvítal pro prezentaci svého příspěvku u příležitosti konference ČBS. Oprášil jsem tedy krabici obsahující portréty, našel portrét R. Vaňka, který jsem Ivanovi zaslal. Následně jsem sepsal přehled všech fotografií a tímto je nabízím případným zájemcům k zapůjčení či po dohodě k zaslání v oskenované formě.

Kolekce představuje soubor 124 fotografií. Jde v převážné většině o portréty bryologů či bryoložek a několika dalších botaniků či mykologů; kvalita reprodukcí samozřejmě odpovídá době jejich pořízení. Valná většina obrázků je ručně zalepena černou páskou do skla o formátu 10 × 5 cm, 11 portrétů je ve formátu 21 × 14 cm.

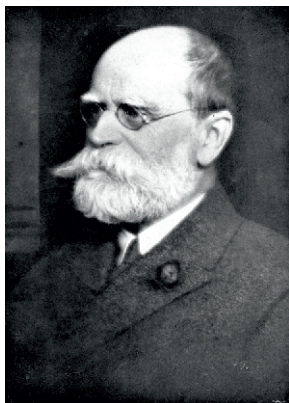
Jména a data narození a úmrtí – s několika opravami – byly převzaty z kapitoly „Seznam autorů a zkratk jejich jmen“ v díle Pilouse (Pilous 1971).

Abecedně uspořádaný seznam bryologů a ostatních badatelů ze sbírky Z. Pilouse

Abramov I. I. (1912–1990) – **Abramova** A. L. (1915–1975) – **Adlerz** E. (1854–1918) – **Allorge** P. (1891–1944) – **Amann** J. (1859–1936) – **Andrews** A. R. (1878–1961) – **Anzi** M. (1812–1883) – **Arnell** S. V. (1895–1970) – **Arnold** F. Ch. G. (1828–1901) – **Åberg** G. J. (1863–1940) – **Ångström** J. (1813–1879) – **Bartram** E. B. (1878–1964) – **Bauer** A. (1860–1942) – **Berggren** S. (1837–1917) (2x v rozdílném provedení) – **Berkeley** M. J. (1803–1889) – **Bescherelle** E. (1828–1903) – **Best** G. N. (1846–1926) – **Boros** Á. (1900–1973) – **Braun** A. C. H. (1805–1877) –

Breidler J. (1828–1913) – **Britton** E. G. K. (1858–1934) – **Brotherus** V. F. (1849–1929) – **Brown** R. (1773–1859) – **Bryhn** N. (1854–1016) – **Cardot** J. (1860–1934) (2x v rozdílném provedení) – **Cassares-Gill** A. (1872–1929) – **Correns** E. C. (1863–1933) – **Culmann** P. (1860–1936) – **De Notaris** G. (1805–1877) – **Dědeček** J. (1843–1915) – **Dillenius** J. J. (1684–1747) – **Dismier** G. (1856–1942) – **Dixon** H. N. (1861–1944) – **Dusén** C. F. (1849–1919) – **Dusén** P. (1855–1926) – **Familler** I. (1863–1923) – **Fleischer** M. (1861–1930) – **Fries** E. M. (1794–1878) – **Frye** T. Ch. (1869–1962) – **Gander** H. (1832–1903) – **Garovaglio** S. (1805–1882) – **Geheeb** A. (1842–1909) – **Głowacki** J. (1846–1915) – **Gray** A. (1810–1888) – **Grout** A. J. (1867–1947) – **Györffy** I. (1880–1959) – **Hagen** I. S. (1854–1917) – **Hampe** G. E. L. (1795–1881) – **Hartman** C. J. (1790–1849) – **Hazslinszky** F. Á. (1818–1896) – **Hedwig** J. (1730–1799) – **Herzog** T. (1880–1961) – **Hooker** W. J. (1785–1865) – **Hult** R. (1857–1899) – **Husnot** P. T. (1840–1929) – **Chałubiński** T. (1820–1889) – **James** T. P. (1803–1882) – **Jedlička** J. (1912–1959) – **Jennings** O. E. (1877–1964) – **Jensen** Ch. E. O. (1859–1941) – **Jones** D. A. (1861–1936) – **Juratzka** J. (1821–1878) – **Kablik** (Kabliková) J. E. (1787–1863) – **Kindberg** N. C. (1832–1910) – **Klinggraef** H. E. M. (1820–1902) – **Krieger** K. W. (1848–1921) – **Kucyniak** J. (1919–1962) – **Lazarenko** A. S. (1901–?) – **Lesquereux** L. (1806–1889) – **Levier** E. (1839–1911) (společné foto se Sommier S.) – **Limpricht** G. K. (1834–1902) – **Lindberg** H. (1871–1963) – **Lindberg** S. O. (1835–1889) – **Loeske** L. (1865–1935) – **Lorenz** P. G. (1835–1881) – **Lusier** A. (1872–1958) – **Matouschek** F. (1871–1945) – **Medelius** S. O. (1878–1930) – **Meylan** Ch. (1868–1941) – **Mikutowicz** J. M. (1872–1951) – **Milde** J. C. A. (1824–1871) – **Mitten** W. (1819–1906) – **Molendo** L. (1833–1903) – **Molkenboer** J. H. (1816–1854) – **Möller** H. A. (1866–1941) – **Mönkemeyer** W. (1862–1938) – **Müller** C. J. A. (1818–1899) – **Navašin** S. G. (1857–1930) – **Nees von Esenbeck** Ch. G. D. (1776–1858) – **Nichols** G. E. (1882–1939) – **Nicholson** W. E. (1866–1945) – **Osterwald** K. (1853–1923) – **Péterfi** M. (1875–1922) – **Pfeffer** W. F. P. (1845–1920) – **Podpěra** J. (1878–1954) – **Potier de la Varde** R. A. L. (1878–1961) – **Rabenhorst** G. L. (1806–1881) – **Reimers** H. J. O. (1893–1961) – **Renauld** F. (1837–1910) – **Röll** J. (1846–1928) – **Roth** G. (1842–1915) – **Russow** E. A. F. (1841–1897) – **Ryan** E. (1849–1905) – **Sainsbury** G. O. K. (1880–1957) – **Sauter** A. (1800–1891) (+ negativ na skle) – **Savič-Ljubitzkaja** L. I. (1886–1982) – **Schiffner** V. F. (1862–1944) – **Schimper** W. P. (1808–1880) (+ negativ na skle) – **Smirnova** Z. N. (1898–1979) – **Steere** W. C. (1907–1989) – **Solms-Laubach** H. M. C. L. F. (1842–1915) – **Sommier** S. (1848–1922) (společné foto s Levier E.) – **Sullivant** W. S. (1803–1873) – **Suza** J. (1890–1951) – **Swartz** O. (1760–1818) – **Thériot** I. (1859–1947) – **Vaněk** R. (1899–1953) – **Velenovský** J. (1858–1949) – **Venturi** G. (1830–1898) – **Wahlenberg** G. (1780–1851) – **Warnstorff** C. F. (1837–1921) – **Weidmann** A. (1850–1915) – **Zetterstedt** J. E. (1828–1880).

Ukázka portrétů R. Vaňka, J. Velenovského a A. Weidmanna

LITERATURA

- Buryová B. (2002): Památce pana Zdeňka Pilouse (1912 – 2000). – Bryonora 29: 25–26.
Pilous Z. (1971): Bryophyta. Mechorosty. Sphagnidae – Mechy rašelíníkové. – In: Pilát A. [ed.], Flora ČSSR, řada C. Vol. 1: 1–412, Academia, Praha.

ZAJÍMAVÉ BRYOFLORESTICKÉ NÁLEZY XXXII

Interesting bryofloristic records, XXXII

Pavel Dřevojan¹, Julie Jandová², Svatava Kubešová³, Jan Kučera⁴, Miloš Lukáč⁵, Jozef Suja⁶, Pavel Širka⁷, Jana Tkáčiková⁸, Eliška Vicherová⁹ & Magda Zmrhalová¹⁰

¹Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Ústav botaniky a zoologie, Kotlářská 2, CZ-611 37 Brno, pavel.drevojan@seznam.cz; ²Budovatelská 917, CZ-374 01 Trhové Sviny; ³Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Hvězdoslavova 29a, CZ-627 00 Brno; ⁴Jihočeská univerzita, Přírodovědecká fakulta, Katedra botaniky, Branišovská 1760, CZ-370 05 České Budějovice; ⁵Univerzita Komenského, Farmaceutická fakulta, Katedra chemickej teórie liečiv, Kalinčiakova 8, SK-832 32 Bratislava; ⁶A. Hlinku 903/5, SK-96 212 Detva; ⁷Technická univerzita vo Zvolene, Lesnícka fakulta, Katedra fytoológie, T. G. Masaryka 24, SK-960 53 Zvolen; ⁸Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; ⁹Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, regionální pracoviště Východní Čechy, Správa CHKO Broumovsko, Ledhujská 59, CZ-549 54 Police nad Metují; ¹⁰Vlastivědné muzeum v Šumperku, Hlavní tř. 342/22, CZ-787 01 Šumperk

Taxonomické pojetí a nomenklatura se řídí aktuálním seznamem mechorostů České republiky (Kučera et al. 2012). Kategorie ohrožení druhů nalezených v České republice je udávána podle výše uvedené práce; u nálezů ze Slovenska pak podle Červeného seznamu mechorostů Slovenska (Kubinská et al. 2001). Zeměpisné souřadnice jsou uváděny jako úhlové geografické v systému WGS-84. Akronymy veřejných herbářů jsou v souladu s Index herbariorum Reipublicae bohemiae et Reipublicae slovacae (Vozárová & Sutorý 2001).

Cephaloziella spinigera **VU** (M. Zmrhalová, J. Kučera & E. Vicherová)

- Česká rep., okr. Cheb, Františkovy Lázně, Kateřina: NPR Soos, ca 1 km SZ parkoviště Hájek [50°09'12"N, 12°23'38"E, kv. 5840a], 440 m n. m., 19. 4. 2009 leg. J. Kučera, CBFS 13422.
- Česká rep., Krušné hory, Kovářská: rašeliniště Na spáleništi, ca 1,5 km V obce [50°26'29"N, 13°04'36"E a 50°26'29"N, 13°04'29"E, kv. 5544c], 870 m n. m., 23. 7. 2015 leg. E. Vicherová, det. J. Kučera, CBFS 18719, 18722.
- Česká rep., Šumava, Modrava: Blatenská slat', V kóty 1275 m n. m., otevřená centrální část slati [48°58'34"N, 13°27'24"E, kv. 7046b], ca 1260 m n. m., 30. 6. 2008 leg. J. Kučera, CBFS 13053.

- Česká rep., Hrubý Jeseník, okr. Jeseník, Zlaté Hory: NPR Rejvíz, ztrouchnivělá kláda v rozvolněné podmáčené smrčtině ca 275 m JV od Velkého mechového jezírka [50°13'06,4"N, 17°17'23,6"E, kv. 5769d], 760 m n. m., 11. 6. 2019 leg. M. Zmrhalová, rev. J. Kučera, SUM.

Drobná, přehlížená, a proto řídké udávaná játrovka rašelinišť (především vrchovišť), která je v České republice historicky uváděná ze Šumavy, Krkonoš, Krušných hor, Brd, Třeboňska, Beskyd a Hrubého Jeseníku. Recentně je udávána z Krkonoš (Kučera et al. 2004) a z PR Břidličná v Hrubém Jeseníku, kde byla zjištěna v roce 2006 v suti na západních svazích Břidličné hory (Zmrhalová 2009). Na Rejvízu byla naposledy sbírána v roce 1961 J. Váňou (Duda 1974). V současnosti zde byla nalezena v nevelké populaci o velikosti zhruba 1 dm² společně s druhy *Calypogeia integristipula*, *Chiloscyphus profundus*, *Lepidozia reptans*, *Ptilidium pulcherrimum*, *Dicranum montanum*, *Herzogiella seligeri*, *Pohlia nutans* subsp. *nutans* a *Tetraphis pellucida*.

Gymnomitrium coralloides **EN** (M. Lukáč)

- Slovensko, Tatry, okr. Poprad, Vysoké Tatry: skalný výbežok v severnom svahu Ostrvy, 75 m SZ od sedla pod Ostrvou, granodioritová skala [49°09'01,4"N, 20°05'25,7"E, kv. 6886b], 1960 m n. m., 11. 9. 2019 leg. M. Lukáč, herb. M. Lukáč.

Vzácnější pečeňovka rostouca na silikátových skalách v subalpínském až v subniválnom vegetačnom stupni. Druh je v rámci Slovenska uvádzaný len z územia Tatier (Váňa 1979). Druh bol v minulosti nájdený v okolí Ostrvy niekoľkokrát. V 30. rokoch minulého storočia ho na úpäti štítu zberal A. Hilitzer a o približne 30 rokov neskôr aj A. Boros a L. Vajda (Váňa 1979). Nedávny zber zo severného svahu Ostrvy pochádza z roku 2010, kedy ho P. Górski zaznamenal v nadmorskej výške 1825 m n. m. (Górski & Váňa 2014).

Moerckia flotoviana **CR** (J. Jandová)

- Česká rep., Krkonoše, okr. Trutnov, Špindlerův Mlýn: údolí Bílého Labe, ca 1 km ZSZ od Luční boudy, obnažená zem na okraji otevřeného svahového prameniště ca 10 m nad řekou [50°44'16,9"N, 15°41'06,7"E, kv. 5260c], 1325 m n. m., 21. 9. 2018 leg. J. Jandová, herb. J. Jandová. Populace o velikosti ca 50 cm².

Recentně je druh znám pouze z vrcholových partií Krkonoš – vrchní části Labského dolu, Velké studniční jámy (Kučera & Bradáčová 2016) a z výsypky u Radvanic na Trutnovsku (Duda & Váňa 2017b). V minulosti byl uváděn též z Jizerských hor, okolí Benešova, Českomoravské vrchoviny a Hrubého Jeseníku (Duda & Váňa 1968, Halda et al. 2016).

Lophozia ascendens **EN** (J. Jandová)

- Česká rep., Krkonoše, okr. Trutnov, Černý důl: údolí Čisté, ca 0,65 km JZ od Hrnčířské boudy, řezná plocha tlejícího smrkového špalku ca 20 m nad řekou [50°39'53,0"N, 15°42'46,6"E, kv. 5360a], 960 m n. m., 23. 9. 2019 leg. J. Jandová, rev. J. Kučera, herb. J. Jandová. Populace o velikosti ca 5 cm².

V Krkonoších byla tato játrovka historicky udávána pouze z Labského dolu (Váňa & Hubáčková 1989). V posledních dvou letech byla nalezena na

dalších třech lokalitách – v Obřím dole, Zeleném dole a v údolí Červeného potoka (Bryonora 62: 76, 2018). Jedná se tak teprve o pátou známou lokalitu druhu v Krkonoších.

Porella arboris-vitae **DD** (M. Lukáč)

- Slovensko, Veporské vrchy, okr. Brezno, Predajná: dolina Predajnianske Čelno, vulkanická skala nad cestou vedúcou ku Kelemenovmu tunelu, približne 2 km JJZ od horárne pri ústí dolín Predajnianske Čelno a Lopejské Čelno [48°47'34,0"N, 19°29'37,6"E, kv. 7282b], 615 m n. m., 31. 3. 2019 leg. M. Lukáč, herb. M. Lukáč.

Celkové rozšírenie pečeňovky na území Slovenska je málo známe. Najbližšia lokalita jej výskytu k uvádzanému miestu je publikovaná zo Spišsko-gemerského krasu (Šoltés et al. 2004). V rámci oblasti Slovenské rudohorie bol druh pozorovaný ešte v susedných Stolických vrchoch (Duda 1978). Oba celky ležia v strednej časti Slovenského rudohoria, pričom lokalita recentného zberu je situovaná v severozápadnom okraji geomorfologickej oblasti. Pečeňovka sa tu vyskytovala v hojnom zastúpení na ploche asi 4 m².

Riccardia chamedryfolia **VU** (E. Vicherová)

- Česká rep., CHKO Broumovsko, okr. Náchod, Jetřichov: 890 m JV od železniční zastávky Březová u Broumova, písčovitá na okraji obce Jetřichov, na vlhké písčité zemi u tůně v rozvolněné vegetaci (*Juncus bulbosus*, *Lotus uliginosus* a *Lycopodiella inundata*) spolu se *Scapania irriqua*, *Atrichum undulatum*, *Philonotis fontana* a *Pohlia nutans* [50°35'59,1"N, 16°14'39,5"E (± 10 m), kv. 5463a], 535 m n. m., 26. 11. 2018 leg. E. Vicherová, rev. J. Kučera, CBFS 20818. Velikost populace kolem 2 m², bez sporofytů.

Poměrně vzácný druh rostoucí na vlhké zemi v mokřadech (případně v okolí potůčků) roztroušeně na celém území České republiky od středních poloh do hor (Duda & Váňa 2017a).

Aloina aloides var. *ambigua* **EN** (P. Dřevojan)

- Česká rep., okr. Hodonín, Těmice: obnažená půda 2. a 3. stěny od spodu severozápadně orientovaného terasovaného svahu 1,2 km SZ od kaple [49°00'32,4"N, 17°15'16,6"E a 49°00'32,3"N, 17°15'18,5"E, kv. 6969d], 225 m n. m., 21. 4. 2018 leg. P. Dřevojan, det. S. Kubešová, rev. J. Kučera, BRNU 667028, 667030.

Druh se hojně vyskytoval podél pěšiny vedoucí po svahu. Mech byl v minulosti sbírán u nedalekého Ježova (Kučera et al. 2017).

Anomodon rugelii **VU** (P. Šírka & J. Suja)

- Slovensko, Poľana, okr. Detva, Hriňová: pri vodopáde Bystré, zelený turistický chodník od osady Bystré-Vrátka smerom k vodopádu, asi 4 km SZ od kostola, na kameni [48°37'11,29"N, 19°28'51,19"E, kv. 7382d], 904 m n. m., 14. 6. 2014 leg. J. Suja, det. P. Šírka, herb. P. Šírka.

Mach rastúci na tienistých vápencových skalách a skalách z vyvretých hornín, niekedy aj ako epifyt na bázach stromov. Výskyt druhu je známy roztrúsene z viacerých oblastí Slovenska, zo Slovenského stredohoria

však doposiaľ nebol publikovaný. Nájdený bol spoločne s druhom *Bryum moravicum*.

Campyliadelphus elodes **DD-va** → **CR** (J. Kučera)

- Česká rep., okr. Česká Lípa, Doksy, Staré Splavy: NPP Jestřebské slatiny, Baronský rybník, západní část, slatinná louka na místě bývalého rybníka, na humolitu ve vyschlé vykopané jámě [50°36'11,8"N, 14°37'16,0"E, kv. 5353d], 259 m n. m., 11. 7. 2019 leg. J. Bradáčová & J. Kučera, CBFS 20960. Populace asi 2–3 dm².

Velmi vzácný druh naší bryoflóry byl v roce 2013 objeven po asi 60 letech, kdy byl považován za neznámý, na blízké lokalitě „Louka pod Konvalínkovým vrchem“ (asi 0,5 km SZ; Bradáčová et al. 2015). Na této lokalitě však byl neúspěšně ověřován v roce 2015 i v letošním roce. Bohužel, přestože populace druhu na Baronském rybníce zatím není kriticky malá, byla nalezena na jediném mikrostanovišti a úroveň hladiny spodní vody se nacházela v době nálezů více než 1 m pod úrovní povrchu, takže další vývoj na lokalitě je velmi nejistý.

Hamatocaulis vernicosus **VU** (J. Tkáčiková & S. Kubešová)

- Česká rep., Moravskoslezské Beskydy, okr. Frýdek-Místek, Horní Lomná: rozsáhlá rašelinná louka Upalony na jižním okraji obce, asi 500 m JJV od vrchu Gruník (704 m n. m.) [49°31'12,4"N, 18°37'52,0"E až 49°31'14,5"N, 18°37'53,1"E, kv. 6477d], 605–610 m n. m., 12. 5. 2019 leg. J. Tkáčiková, herb. J. Tkáčiková, 14. 5. 2019 leg. J. Tkáčiková, FMM M2261, 21. 5. 2019 leg. J. Tkáčiková & S. Kubešová, FMM M2262, BRNM 820145.

Na rašelinné louce Upalony tvoří *Hamatocaulis vernicosus* (obr. 1) porosty podél levého břehu menší vodní stružky, která rašelinnou loukou protéká. Jedná se o úsek dlouhý odhadem asi 20 m. Směrem po proudu stružky se nachází další bohatá mikropopulace na bázi svahového prameniště opět na levém břehu stružky (druhá souřadnice GPS). Velikost populace (součet odhadů velikostí jednotlivých trsů) byla 2200 cm². V sousedství rostly druhy blízké ohrožení (LR-nt) *Campylium stellatum*, *Scorpidium cossonii*, *Tomentypnum nitens* a dále běžné *Calliergon cordifolium*, *Philonotis fontana*.

Jedná se o druhou recentní lokalitu tohoto evropsky významného druhu v CHKO Beskydy. Dosavadní jediný recentní výskyt v PR Obidová byl přitom potvrzen pro Beskydy teprve nedávno, v roce 2013 (cf. Kučera et al. 2014).

Orthotrichum scanicum **CR** (E. Vicherová)

- Česká rep., Český les, okr. Tachov, Stará Knížecí Huf: 180 m VSV od autobusové zastávky v obci, listnatý strom vedle silnice [49°43'19,1"N, 12°28'18,1"E (± 10 m), kv. 6240d], 700 m n. m., 31. 8. 2016 leg. E. Vicherová, rev. V. Plášek, CBFS 19437. Velikost populace 1–2 malé plodné trsy, druh nebyl rozeznán v terénu.
- Česká rep., Krušné hory, okr. Sokolov, Kámen: 415 m SV od vrcholu Vysoký kámen, borka javoru kleny v malém lesíku mezi pastvinami [50°18'11,8"N, 12°24'43,7"E (± 10 m), kv. 5640c], 729 m n. m., 28. 8. 2016 leg. E. Vicherová, rev. V. Plášek, CBFS 19435. Velikost populace 1–2 malé plodné trsy, druh nebyl rozeznán v terénu.

Obr. 1. Mech *Hamatocaulis vernicosus* na rašelinné louce „Upalony“ u Horní Lomné, 21. 5. 2019.

Foto S. Kubešová

Fig. 1. The moss *Hamatocaulis vernicosus* in the peat meadow 'Upalony' near the village of Horní Lomné, distr. Frýdek-Místek, Silesia, 21 May 2019. Photo by S. Kubešová

- Česká rep., Krušné hory, okr. Sokolov, Šindelová-Krásná Lípa: Přírodní park Přebuz, rozcestí Javořina - hájovna, 2,7 km Z od kostela, borka javoru kleny u rozcestí vedle silnice [50°19'37,2"N, 12°38'49,3"E (± 10 m), kv. 5641d], 690 m n. m., 28. 8. 2016 leg. E. Vicherová, rev. V. Plášek, CBFS 19434. Velikost populace 1–2 malé plodné trsy, druh nebyl rozeznán v terénu.
- Česká rep., Orlické hory, okr. Ústí nad Orlicí, Klášterec nad Orlicí: PR Zemská brána, 3,5 km SSV od kostela, borka javoru kleny na okraji smrkového lesa u cesty v severní části rezervace [50°08'26,4"N, 16°34'17,0"E (± 20 m), kv. 5865c], 533 m n. m., 14. 7. 2018 leg. E. Vicherová, rev. V. Plášek, OSTR. Velikost populace alespoň dva plodné trsy, druh nebyl rozeznán v terénu.

Orthotrichum scanicum bylo v České republice znovu objeveno zhruba po 40 letech R. Mudrovou na lokalitě Mutěněnský lom v Českém lese v roce 2000, kde rostlo netypicky na kameni (Plášek & Mudrová 2006). V roce 2015 byla nalezena další populace v Krušných horách u obce Načetín (Bryonora 57: 87, 2016). Historicky byl druh v České republice udáván ze sedmi lokalit (Plášek & Mudrová 2006). Je možné, že se podobně jako některé jiné druhy rodu *Orthotrichum* v České republice začíná postupně rozšiřovat.

Orthotrichum stellatum **CR** (E. Vicherová)

- Česká rep., Doupovské hory, okr. Chomutov, Okounov: 870 m JV od kostela, remízek mezi pastvinami, borka javoru babyky [50°21'22,2"N, 13°06'44,9"E (± 10 m), kv. 5644b], 480 m n. m., 25. 8. 2016 leg. E. Vicherová, rev. V. Plášek, CBFS 19436. Velikost populace alespoň jeden plodný trs.

Pravděpodobně čtvrtá recentní lokalita tohoto druhu v České republice. Jeho současné rozšíření shrnuje Plášek (2012).

Tayloria tenuis **EN** (E. Vicherová)

- Česká rep., Krkonoše, okr. Trutnov, Špindlerův Mlýn: 3,9 km SSV od kostela, svahové rašeliniště u Lužické boudy v rozvolněném smrkovém porostu na okraji otevřené části rašeliniště, na jelením trusu v porostu *Vaccinium myrtillus* a *V. uliginosum* [50°45'37,7"N, 15°37'46,7"E (± 10 m), kv. 5259b], 173 m n. m., 1. 7. 2016 not. E. Vicherová. Velikost populace několik cm², druh nebyl nalezen plodný.

Tayloria tenuis je severským koprofilním mechem vázaným na vlhké a chladné mikroklimatické podmínky. V současné době byl doložen pouze z Krušných hor, Krkonoš, Adršpašských skal, Králického Sněžníku, Hrubého Jeseníku a Novohradských hor (Bryonora 58: 77, 2016).

Ulota hutchinsiae **EN** (J. Jandová)

- Česká rep., Šumava, okr. Český Krumlov, Horní Planá: U Barty, ca 3,6 km SSZ od Horní Plané, granitová skála, jihozápadně orientovaná kolmá skalní stěna [48°48'00,5"N, 14°01'22,8"E, kv. 7250a], 985 m n. m., 8. 10. 2019 leg. J. Jandová, herb. J. Jandová. Populace o velikosti ca 100 cm².

Historicky byl druh na našem území udáván roztroušeně s více nálezy na Šumavě, v Českém krasu a na jižní Moravě (Vondráček 1994). Do roku 2004, kdy byl nalezen na skále Brdatka u Berouna (von Brackel 2004), byl považován za pravděpodobně vyhynulý (Kučera & Váňa 2005). Recentně je ještě znám z Podyjí z lokalit Ledové sluje a Lipina (Kučera et al. 2015, Táborská & Procházková 2016).

U Horní Plané v místech nazývaných Horní les nalezl V. Schiffner tento druh v roce 1896 (Vondráček 1994). V současnosti nalezená lokalita je od Horního lesa vzdálená ca 1 km, je proto možné, že se jedná o tutéž lokalitu a druh zde roste nepřetržitě po celou dobu.

Warnstorfia pseudostraminea **EN** (E. Vicherová)

- Česká rep., Krkonoše, okr. Trutnov, Špindlerův Mlýn: 3 km SZ od kostela, v trvale vlhké sníženině na písčité zemi v prosvětleném místě podmáčené smrčiny [50°45'00,1"N, 15°35'15,5"E (± 30 m), kv. 5259d], 825 m n. m., 1. 7. 2016 not. E. Vicherová. Velikost populace kolem 1 dm².
- Česká rep., Orlické hory, okr. Rychnov nad Kněžnou, Řičky v Orlických horách: PR Komáří vrch, 3,5 km SV od kostela, vlhké místo na okraji cesty ve společnosti druhů *Pellia epiphylla*, *Polytrichum commune* a *Philonotis fontana* [50°13'57,8"N, 16°29'10,2"E (± 10 m), kv. 5764d], 965 m n. m., 12. 8. 2018 leg. E. Vicherová, CBFS 21033. Velikost populace kolem 250 cm².

Warnstorfia pseudostraminea je vzácným druhem horských podmáčených či rašelinových míst. V současné době je znám z několika lokalit v Krušných

a Jizerských horách a Krkonoších, ojediněle se vyskytuje i na Šumavě či v Oderských vrších (Kučera et al. 2004, Bryonora 45: 46, 2010, Bryonora 50: 43, 2012, Bryonora 52: 38, 2013, Vicherová 2015). S velkou pravděpodobností je druh hojnější, může být zaměňován s běžnými mechy *Straminergon stramineum* či *Warnstorfia fluitans*.

PODĚKOVÁNÍ

Nález játrovky *Gymnomitrium coralloides* pochází z výzkumu, který byl podpořený grantem VEGA 1/0054/2019 a povolený na základě rozhodnutí Ministerstva životního prostředí Slovenské republiky č. 6023/2018-6.3. Podíl S. Kubešové na předložení práce vznikl za finanční podpory Ministerstva kultury v rámci institucionálního financování na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Moravské zemské muzeum (DKRVO, MK000094862).

LITERATURA

- Brackel W. von (2004): *Ulotia hutchinsiae* in der Tschechischen Republik wiedergefunden. – Bryonora 34: 1–4.
- Bradáčová J., Štechová T. & Kučera J. (2015): Bryofloristic survey of rich fens of the National Nature Monument Jestřebské slatiny (Doksy region, North Bohemia). – Acta Musei Silesiae, sci. natur., 64: 80–90.
- Duda J. (1974): *Cephalozella subdentata* Warnst. – In: Duda J. & Váňa J., Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei – XV, Časopis Slezského muzea, ser. A, 23: 29.
- Duda J. (1978): *Porella arboris-vitae* (With.) Grolle. – In: Duda J. & Váňa J., Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei – XXIV, Časopis Slezského muzea, ser. A, 27: 107–111.
- Duda J. & Váňa J. (1968): *Moerckia flotoviana* (Nees) Schiffn. – In: Duda J. & Váňa J., Rozšíření játrovek v Československu – III, Časopis Slezského muzea, ser. A, 17: 96–99.
- Duda J. & Váňa J. (2017a): Aneuraceae H. Klinggr. – bezžilkovitě. Verze 1.1 (3. 10. 2017). – In: Kučera J. [ed.], Mechorosty České republiky. On-line klíče, popisy a ilustrace. – <http://botanika.prf.jcu.cz/bryoweb/klic/families/aneuraceae.html> [17. 11. 2019].
- Duda J. & Váňa J. (2017b): Moerckiaceae K. I. Goebel ex Stotler & Crand.-Stotl. – oleškovitě. Verze 2.0 (3. 10. 2017). – In: Kučera J. [ed.], Mechorosty České republiky. On-line klíče, popisy a ilustrace. – <http://botanika.bf.jcu.cz/bryoweb/klic/families/moerckiaceae.html> [5. 11. 2019].
- Górski P. & Váňa J. (2014): A synopsis of liverworts occurring in the Tatra Mountains (Western Carpathians, Poland and Slovakia): Checklist, distribution and new data. – Preslia 86: 381–485.
- Halda J., Kučera J. & Koval Š. (2016): Atlas krkonošských mechorostů, lišejníků a hub 1 – mechorosty a lišejníky. – Správa KRNAP, Vrchlabí.
- Kubinská A., Janovicová K. & Šoltés R. (2001): Červený zoznam machorastov Slovenska (december 2001). – In: Baláz D., Marhold K. & Urban P. [eds], Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska, Ochrana prírody 20 (suppl.): 31–43.
- Kučera J. & Bradáčová J. (2016): Závěrečná zpráva z bryologické inventarizace lokalit Velká a Malá Studniční jáma v Krkonoších v roce 2016. – Ms. [Depon. in: Správa KRNAP, Vrchlabí.]
- Kučera J. et al. (2017): Mechorosty zaznamenané v průběhu jarního bryologicko-lichenologického setkání na Pálavě. – Bryonora 60: 1–12.

- Kučera J. et al. (2015): Mechorosty zaznamenané během exkurzi bryologicko-lichenologických dnů v Podyji (duben 2011). – *Thayensia* 12: 49–64.
- Kučera J. et al. (2014): Mechorosty zaznamenané během podzimních 26. bryologicko-lichenologických dní (2013) v Beskydech. – *Bryonora* 54: 11–21.
- Kučera J., Shaw B., Müller F., Berka T., Marková I. & Loskotová E. (2004): Mechorosty zaznamenané během 17. Bryologicko-lichenologických dnů v západních Krkonoších. – *Bryonora* 34: 15–22.
- Kučera J. & Váňa J. (2005): Seznam a červený seznam mechorostů České republiky. – *Příroda*, Praha, 23: 1–104.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- Kučera J., Zmrhalová M., Buryová B., Košnar J., Plášek V. & Váňa J. (2004): Bryoflora of the glacial cirques of the Western Krkonoše Mts. – *Časopis Slezského zemského muzea*, ser. A, 53: 1–47.
- Plášek V. (2012): Klíč pro determinaci zástupců rodů *Orthotrichum* a *Nyholmiella* v České republice. – *Bryonora* 50: 17–33.
- Plášek V. & Mudrová R. (2006): *Orthotrichum scanicum* Grönvall (Orthotrichaceae, Musci), rediscovered in the Czech Republic. – *Časopis Slezského muzea*, ser. A, 55: 229–234.
- Šoltés R., Janovicová-Mišíková K., Kučera P., Kochjarová J., Blanár D. & Hrivnák R. (2004): Machorasty Muránskej planiny a príslých orografických celkov (predbežný zoznam taxónov). – *Reussia* 1, suppl. 1: 69–89.
- Táborská M. & Procházková J. (2016): Mechorosty doubrav národního parku Podyjí na příkladu lokality Lipina. – *Bryonora* 57: 29–35.
- Váňa J. (1979): *Gymnomitrium coralloides* Nees. – In: Duda J. & Váňa J., Rozšíření játrovek v Československu – XXVI, *Časopis Slezského muzea*, ser. A, 28: 118–121.
- Váňa J. & Hubáčková J. (1989): *Lophozia ascendens* (Warnst.) Schust. – In: Duda J. & Váňa J., Rozšíření játrovek v Československu – LVI, *Časopis Slezského muzea*, ser. A, 38: 209–212.
- Vicherová E. (2015): Bryofloristický průzkum EVL Klínovecké Krušnohoří na lokalitách Klínovec, Macecha, Na Spáleníšti, Červené bláto, Horská louka u Háje, Vápenka. – Ms. [Depon. in: Krajský úřad Ústeckého kraje, Ústí nad Labem.]
- Vondráček M. (1994): Revize a rozšíření druhů rodu *Ulota* Brid. a *Zygodon* Hook. et Tayl. v České a Slovenské republice (Orthotrichaceae – Musci). – *Sborník Západočeského muzea v Plzni, Příroda*, 89: 1–26.
- Vozárová M. & Sutorý K. (2001): Index herbariorum Reipublicae bohemicae et Reipublicae slovacae. – *Zprávy České botanické společnosti* 36, suppl. 2001/1 & *Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti* 23, suppl. 7: 1–95.
- Zmrhalová M. (2009): Mechorosty Přírodní rezervace Břidličná a Přírodní památky Zadní Hutisko v Hrubém Jeseníku. – *Acta Musei Richnoviensis, sect. natur.*, 16: 81–108.

PERSONALIA

RNDr. Marta Dědečková (*24. 12. 1946)

Sedmdesáté narozeniny paní doktorky byly vhodnou příležitostí pro shrnutí její profesní dráhy. Vystudovala obor biologie – zeměpis na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Brně. Zpracovala diplomovou práci na téma „Floristické poměry povodí Svitavy v úseku Skalice nad Svitavou – Doubravice nad Svitavou“ pod vedením Marie Dvořákové. Po studiích začala pracovat v Geografickém ústavu Československé akademie věd. Na tomto pracovišti se zabývala především mapováním prvků přírodního prostředí, ale i sociálně ekonomické sféry České republiky. Byla členkou kolektivu, který prováděl sledování např. mechorostů na 20 monitorovacích plochách v Moravském krasu. Výzkum byl prováděn jednou za měsíc v letech 1990 až 1992. Výběr sběrů mechorostů z tohoto výzkumu je nyní uložena v herbáři Moravského zemského muzea (dále jako MZM). Věnovala se také studiu kumulace těžkých kovů v mechorostech (Dědečková 1992). Sledovala nárosty mechorostů v okolí umělého osvětlení v jeskyních Moravského krasu (tzv. lampenflóra). V letech 1991–1992 se podílela na průzkumu mechorostů v luhu u Dyjákovic. Úzce spolupracovala s RNDr. Ludmilou Vaněčkovou, rovněž pracovnící Geografického ústavu v Brně.

Osobně jsem Martu poprvé poznal na lesní správě vojenských lesů Plumlov ve Slavkově u Brna. Byl jsem tehdy student a paní doktorka, která vypisovala údaje z lesních hospodářských plánů v kanceláři mého otce, nemohla uniknout mé pozornosti. Pracovně jsme se poprvé setkali na slavnostním botanickém semináři uspořádaném na počest stého výročí narození Jindřicha Suzy a stopadesátého výročí narození Adolfa Oborného, který se konal v Třebíči v roce 1990.

Na botanickém oddělení MZM působila od roku 1993 do roku 2011 jako knihovnice. Zpracovávala např. fond knihovny Botanického ústavu ČSAV, který přešel po jeho zrušení koncem osmdesátých let dvacátého století do knihovny botanického oddělení MZM.

Paní Marta asistovala při vedení určovacích praktik mechorostů Valentinu Pospíšilovi na Univerzitě Palackého v Olomouci v roce 1990. V tomto roce se spolu se mnou podílela na vedení prvního praktika určování mechorostů na Lesnické fakultě Vysoké školy zemědělské v Brně. V současné době nazýváme akce podobného zaměření „bryovikendy“. Posledního mechařského víkendu se Marta zúčastnila v roce 2010.

Pod vedením Karla Sutorého prováděla spolu s Vladimírem Antonínem, Aloisem Vágnerem, Svatavou Kubešovou a mnou průzkumy na 17 lokalitách Dražanské, Hornosvratecké a Zábřežské vrchoviny. Na základě

průzkumů byly v letech 1996 až 2000 zpracovány posudky těchto chráněných území. Jejich přehled je uveden ve studii Kubešová et al. (2009).

V letech 2006 až 2009 se Marta podílela na sledování populací mechů děrozub pochybný, *Hilpertia velenovského* (obr. 1), útlovláska bledá a štírovec dutolistý. V databázi Demus botanického oddělení MZM je uloženo 686 dokladů, které paní Marta sbírala buď sama, nebo s některým s kolegů.

Dovolte malou osobní vzpomínku. V dubnu roku 2008 jsme s Martou připravovali exkurzi k bryovikendu v Chříbech. Vyšli jsme ze Střílek, minulí barokní střílecký hřbitov, pískovnu na okraji chříbských lesů a zamířili k stříleckému hradu. Rozhodli jsme se nevracet zpět stejnou cestou a zamířili jsme k samotě „Myslivna“ u silnice uprostřed chříbských lesů. Bohužel autobusy zde nezastavují, jak jsme posléze zjistili. Martě se záhy podařilo sehnat řidiče, který nás zavezl až do Bučovic. Opravdu zkušená a schopná asistentka. Mechorosty, které jsme nasbírali mj. na zbytcích hradeb stříleckého hradu, jsou zařazeny v herbáři Moravského zemského muzea a byly publikovány v rámci výsledků 17. jarního bryologicko-lichenologického setkání v Chříbech (Novotný et al. 2011).

Ivan Novotný

Obr. 1. Marta Dědečková (vlevo) a Renata Pohlová při monitorování populace *Hilpertia velenovskyi* na lokalitě „Kohnova cihelna“ v Brně-Štýřicích, září 2006. Foto I. Novotný

Fig. 1. Marta Dědečková (left) and Renata Pohlová during the monitoring of the population of *Hilpertia velenovskyi* at the site 'Kohnova cihelna' in Brno-Štýřice, southern Moravia, September 2006. Photo by I. Novotný

Bibliografie:

- Dědečková M. (1992): Současný stav výzkumu mechorostů Moravského krasu. – In: Anonymus, 5. bryologicko-lichenologické dny, Krkonoše '92 souhrny referátů, Bryonora 10: 6.
- Kamanová M. [Dědečková M.] (1978): K problému vegetace ve zpřístupněných jeskyních. – Speleologický věstník 78/10: 37–42.
- Kubešová S., Hradílek Z., Novotný I., Mudrová R., Dědečková M. & Plaček J. (2009): Mechorosty vybraných lokalit Dražanské, Hornosvratecké a Zábřežské vrchoviny. – Přírodovědné studie Muzea Prostějovska 10–11: 7–26.
- Kubešová S., Novotný I. & Dědečková M. (2009): *Scorpidium scorioides*. – Ms. [Depon. in: AOPK ČR, Praha & Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Brno.]
- Novotný I. & Dědečková M. (2006): *Hilpertia velenovskyyi*. – In: Kučera J. [ed.], Zajímavé bryofloristické nálezy, VIII., Bryonora 38: 51.
- Novotný I. & Dědečková M. (2006): Návrh metodiky pro mech děrozub pochybný *Trematodon ambiguus* (Hedw.) Hornsch. [Bryophyta, Dicranaceae]. – Ms. [Depon. in: Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Brno.]
- Novotný I. & Dědečková M. (2006): Návrh metodiky pro mech *Hilpertia velenovskyyi* (Schiffn.) R.H. Zander [Bryophyta, Pottiaceae]. – Ms. [Depon. in: Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Brno.]
- Novotný I. & Dědečková M. (2008): Návrh metodiky monitoringu pro mech útlovláska bledá *Ditrichum pallidum* (Hedw.) Hampe [Bryophyta, Dicranales]. – Ms. [Depon. in: Moravské zemské muzeum, botanické oddělení, Brno.]

LITERATURA

- Novotný I., Kubešová S., Doskočilová A., Hradílek Z., Koval Š., Marková I., Musil Z., Plášek V., Uhereková Šmelková D., Vicherová E. & Zmrhalová M. (2011): Mechorosty zaznamenané v průběhu 17. jarního bryologicko-lichenologického setkání v Chříbech. – Bryonora 47: 1–8.

Jubileum RNDr. Anny Lackovičovej, CSc. (*26. 7. 1949)

V lete sme oslávili životné jubileum našej milej kolegyně RNDr. Anny Lackovičovej, CSc. (*26. 7. 1949). V rámci „narodeninovej oktávy“ sme si príjemne posedeli v jej (a nielej jej) rodnom meste – vo Svätom Jure. Rozprávali sme sa o všetkom možnom. Uvedomila som si, že to nebolo bilancovanie, ale rozhovor o prebiehajúcej práci, o projektoch, o terénnych výskumoch, o herbárových zbierkach, knižnici a podobne. Táto činorodosť je pre Anku príznačná. Veľmi dobre ju vystihuje názov príspevku kolegov na stránkach Bryonory v roku 2009 – obzretie sa v plnej práci (Lisická & Liška 2009). Od septembra 2017 je emeritnou pracovníčkou Botanického ústavu Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV. Počas svojej profesionálnej činnosti sa aktívne venovala celému spektru činností – od vedeckej práce, cez získavanie projektov, výchovu študentov a mladých vedeckých pracovníkov, rozvíjaniu domácej a medzinárodnej vedeckej spolupráce ako aj budovaniu vedeckej infraštruktúry pracoviska. Majstrovsky spájala myšlienky a nápady s existujúcimi príležitosťami

a zavádzala skúsenosti s dobrej praxe, s ktorou sa stretla pri návštevách kolegov v zahraničí. Kľúčovými slovami jej vedeckej práce by mohli byť najmä epifytické lišajníky, čistota ovzdušia, imisie, biomonitoring, bioindikátory, medené haldy, železiarne, Západné a Východné Karpaty. Významne prispela aj k poznaniu diverzity lišajníkov Slovenska. Vďaka syntetickým prácam, na ktorých sa významne podieľala, vieme v súčasnosti charakterizovať ráz lichenobioty územia Slovenska, ale aj v kontexte Západných a Východných Karpát. Vieme, že je dôležité poukazovať na fyto geograficky významné prípadne vzácne či ohrozené druhy, prepájať ich s národnou legislatívou, a tak zvyšovať povedomie verejnosti o význame tejto skupiny živých organizmov v ekosystémoch, ktoré nás obklopujú. Anka bola aktívnou členkou Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV a Bryologicko-lichenologické sekce České botanickej spoločnosti. Spolu so svojimi generačnými súputníkmi predstavuje dôležité ohnisko reťaze osobností, ktoré sa významne zaslúžili o existenciu a rozvoj lichenologického výskumu u nás. Som veľmi rada, že k Anke môžem kedykoľvek zájsť po dobrú radu prednesenú s náležitým nadhľadom. Vážim si, že som mohla s Ankou spolupracovať, sledovať, ako rozmýšľa, ako pracuje a vážim si výsledky tejto práce. Prajem jej veľa zdravia, radosti a potešenia v kruhu svojej rodiny, ale aj nás kolegov.

Anna Bérešová

Viac informácií a bibliografia:

- Guttová A. (2019): RNDr. Anna Lackovičová, CSc. jubiluje. – Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti 41: 254–257.
- Lisická E. & Liška J. (2009): RNDr. Anna Lackovičová, CSc. (26. 7. 1949) – obzretie sa v plnej práci. – Bryonora 43: 17–18.
- Pišút I. (2009): Životné jubileum RNDr. Anny Lackovičovej, CSc. – Bulletin Slovenskej botanickej spoločnosti 31: 116–125.

ZPRÁVY ZE SEKCE

News from the Section

JESENNÉ STRETNUTIE BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKEJ SEKCE NA POLANE

V poradí 31. jesenné bryologicko-lichenologické stretnutie sa po vyše dvoch desaťročiach uskutočnilo na Slovensku na území CHKO Poľana v dňoch 10.–13. 10. 2019. Spolu 20 účastníkov bolo ubytovaných v priestoroch Lesnej správy Kyslinky v obci Hrochoť. Bohužiaľ lichenológovia tentokrát nemali žiadnych zástupcov.

Štvrtková poobedná exkurzia bola krátka, ale o nič menej zaujímavá. Výprava navštívila chránený areál Dolná Zálomská, kde sa účastníci kochali okrem iného vo viacerých mokradných druhoch machorastov. Piatkový program priniesol obchôdzku pralesnými lesnými spoločenstvami a sutinami NPR Zadná Poľana cez sedlo Priehybina. Súčasťou exkurzie bolo i rašelinisko Žliebky, ako aj obedná prestávka v hoteli Poľana. Exkurzia priniesla nález „naturovských“ druhov *Buxbaumia viridis*, *Hamatocaulis vernicosus*, ako aj *Meesia triquetra*, ktorý bol na lokalite Žliebky pokladaný za vyhynutý. V sobotu bryológovia preskúmali skalné a bralné spoločenstvá PR Pri Bútlavke. Pri prieskume sme objavili mach, o ktorom sa domnievame, že je novým druhom pre Slovensko (ako sa dozviete z podrobnej správy, ktorú plánujeme pre nasledovné vydanie Bryonory), ako aj zraniteľný *Anomodon rugelii*. V posledný deň bol realizovaný výstup na PP Jánošíkova skala a následne PP Bátovský balvan, kde bol zaznamenaný zraniteľný taxón *Tortula muralis* subsp. *obtusifolia*.

Stretnutie na Poľane je s oprávnením možné považovať za úspešné. Okrem niekoľkých zaujímavých bryologických nálezov a rekordného počtu zaznamenaných taxónov nám žičilo aj počasie. Prvé dva (síce) chladné dni vystriedali dva slnečné a teplé v znamení ukázkového babieho leta. Večerné posedenia boli vyplnené spoločnou večerou, efektívnou determináciou zozbieraného materiálu a štúdiom vystavených položiek machorastov. Veľká vďaka patrí Petrovi Potockému zo správy CHKO Poľana za pomoc pri organizácii podujatia a sprievode v teréne, Marte Mútnanovej zo ŠOP SR za vybavenie legislatívnych záležitostí, ako aj všetkým účastníkom stretnutia.

Pavel Šírka

**Pozvánka na jarní bryologicko-lichenologické setkání
v Bílých Karpatech**

Jarní setkání Sekce proběhne ve dnech 2.–5. dubna 2020 v Bílých Karpatech. Místo ubytování bude Rekreační středisko KORD ve Starém Hrozenkově. Další informace budou na webových stránkách Sekce a rozeslány hromadným e-mailem. Přihlášky zasílejte do 15. března 2020 na svata.kubesova@gmail.com.

*Na setkání se těší
Svata Kubešová*

POKYNY PRO AUTORY

Guide for authors

Príspevky zasíľajte e-mailom na adresu šéfredaktora. Neformátujte dle vzhľadu posledního čísla. Podrobné pokyny pro autory naleznete na webových stránkách časopisu (<http://botanika.bf.jcu.cz/bls/bryonora.php>).

Manuscripts should be addressed to the Editor-in-Chief's e-mail address. Do not format manuscripts according to the last issue. Detailed information can be obtained from the web pages of Bryonora (http://botanika.prf.jcu.cz/BLS/bryonora_en.php).

Členění původního vědeckého článku

Doporučujeme dodržovat základní členění široce uplatňované u vědeckých prací, tj. Úvod, Metodika, Výsledky, Diskuse a Závěr. U čistě floristických prací lze využít alternativní členění na Úvod, Metodika, Seznam lokalit, Seznam zaznamenaných druhů, Komentáře k významným nálezům a Závěr. Součástí všech článků je také anglický abstrakt, klíčová slova a seznam literatury. Klíčová slova nesmí být obsažena v nadpisu a řadíme je abecedně. U delších textů je vítané anglické Summary.

Písmo a odstavce

Doporučené formátování: Times New Roman, velikost č. 12 u základního textu, v případě seznamu literatury, poděkování, lokalit druhů nebo tabulek velikostí č. 10. Řádkování jednoduché, odstavce bez mezer vpředu i vzadu.

Jazyk

Čeština, slovenština nebo angličtina.

Seznam literatury

Řiďte se příklady uvedenými na webových stránkách časopisu. Vypisují se všichni autoři (pokud jich není více než 10, potom se uvádí pouze první autor se zkratkou et al.). Seznam se řadí abecedně. Název práce je uveden pouze v původním jazyce. Název časopisu se vypisuje v plném rozsahu, výjimku mohou tvořit názvy sérií, sekcí apod. Místo vydání časopisu není uváděno (s výjimkou časopisů s duplicitními názvy, např. Příroda, Praha vs. Příroda, Brno). Rukopis je označen zkratkou Ms., v hranaté závorce se uvádí typ rukopisu a instituce, ve které je rukopis uložen. Text v hranaté závorce je v tom jazyce, ve kterém je příspěvek; začíná velkým písmenem, je ukončen tečkou.

Anglické překlady v česky (slovensky) psaném textu

Z důvodu alespoň částečné použitelnosti Bryonory v zahraničí vyžadujeme všechny popisky obrázků, tabulek, příloh i texty v grafech a tabulkách přeložené do angličtiny. Totéž platí o seznamech lokalit, substrátů i jejich zkratkách a případně dalších důležitých součástí článku. S výjimkou popisků obrázků a tabulek se anglická mutace uvádí v hranatých závorkách.

Přejatá slova, odborné výrazy

Preferujeme používání českých (slovenských) verzí slov přejatých z latiny, např. apotécium, peritécium, spora, xerothermní atd.

Obrázky, tabulky

U obrázků upřednostňujeme formáty typu jpg a tif. Přijímáme černobílé i barevné grafické výstupy. Šířka musí být minimálně 1400 pixelů. Tabulky je možné zasílat ve formátech doc, xls nebo xlsx. U seznamů druhů a lokalit preferujeme netabulkovou podobu ve formátu druh (kategorie ohrožení) – číslo lokality (substrát) zkratka herbáře, např. *Amandinea punctata* (LC) – 2 (Fag) PRC.

VÝBOR BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÉ SEKCE ČBS (2019–2022)
Board of the Section Bryological and Lichenological Section of the CBS

Předsedkyně / Chairperson: Svatava Kubešová
(Moravské zemské muzeum, Brno, skubesova@mzm.cz)

Místopředsedkyně / Vice-chairperson: Eva Mikulášková
(Masarykova univerzita, Brno, evamikul@gmail.com)

Správce členské základny / Membership Secretary: Vítězslav Plášek
(Ostravská univerzita v Ostravě, vitezslav.plasek@osu.cz)

Správce webových stránek / Website Administrator: Matěj Man
(Botanický ústav AV ČR, Průhonice, man.matej@gmail.com)

Zástupce šéfredaktora Bryonory / Bryonora Debuty Editor-in-chief: Jaroslav Šoun
(Západočeské muzeum v Plzni, jasoun@centrum.cz)

REDAKCE ZPRAVODAJE BRYONORA
Editorial board of Bryonora

Šéfredaktor / Editor-in-chief: Pavel Dřevojan (pavel.drevojan@seznam.cz)

Zástupce šéfredaktora / Debuty Editor-in-chief: Jaroslav Šoun (jasoun@centrum.cz)

Redakční rada / Draft committee: A. Běřešová, M. Hájek, J. P. Halda, J. Kocourková,
J. Kučera, S. Kubešová, O. Peksa, V. Plášek a D. Svoboda

Technická redaktorka / Executive editor: Eva Mikulášková (evamikul@gmail.com)

Sazba / Typesetting: Zora Sokolová

Korektura angličtiny / English Revision: Frederick Rooks

Uzávěrka příštího čísla / Deadline for the next issue: 31. 3. 2020

BRYONORA VYCHÁZÍ S FINANČNÍ PODPOROU AKADEMIE VĚD ČR.

OBSAH:

<i>Bouda F. et al.</i> : Lišejníky zaznamenané během 26. jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS ve Zlatohorské vrchovině a v Jeseníkách v dubnu 2019	1
<i>Kučera J. et al.</i> : Mechorosty zaznamenané v průběhu jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS na Horažďovicku (duben 2018)	21
<i>Zmrhalová M. et al.</i> : Mechorosty zaznamenané během 26. jarního setkání Bryologicko-lichenologické sekce ČBS na Zlatohorsku v dubnu 2019	31
<i>Soldán Z.</i> : Soupis fotografických portrétů významných bryologů ze sbírky Zdeňka Pilouse	42
<i>Dřevojan P.</i> : Zajímavé bryofloristické nálezy XXXII	46
Personalia	54
Zprávy ze Sekce	58

CONTENTS:

<i>Bouda F. et al.</i> : Lichens recorded during the 26 th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the CBS in the Zlatohorská vrchovina hills and the Jeseníky Mts (Silesia), April 2019	1
<i>Kučera J. et al.</i> : Bryophytes recorded during the course of the 2018 Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the Czech Botanical Society in the Horažďovice region (south-western Bohemia)	21
<i>Zmrhalová M. et al.</i> : Bryophytes recorded during the 26 th Spring Meeting of the Bryological and Lichenological Section of the CBS in the surroundings of the town of Zlaté Hory (western Czech Silesia) in April 2019	31
<i>Soldán Z.</i> : List of photographic portraits of outstanding bryologists from the collection of Zdeněk Pilous	42
<i>Dřevojan P.</i> : Interesting bryofloristic records, XXXII	46
Personalia	54
News from the Section	58